

Előszó

*Motto: A ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.
(1Kor. 15,58)*

„Nem az a szolgálat, amikor egyedül elindulok evangelizálni, s nem bánom, hogy a többi mit szól hozzá. Nem - itt vége van az egyes számnak, itt „ti” van, itt egység van. Az evangélium mindig ott él, ahol az „én” helyett egy Krisztusban megszentelt nép jön létre. Akkor nem hiábavaló a szolgálat, ha az Isten Lelke által teremtettségben történik, közös könyörgésre, közös imádságra adott feleletként.”

Visky Ferenc

Az érték megőrzés előfeltétele a közösségépítés. A közösségnek célt kell adni és a kilátástalanságból, a kábultságból kimenteni. Az egyén érezze (érezhesse) azt, hogy nincs egyedül. „Ami egynek lehetetlen . . .” Jézus a tanítványokat mindig többed-magukkal bocsátotta el - lelkeket menteni. Csak mi falusi szülők engedjük el gyermekeinket egyedül a nagyvárosba tanulni, stb. Ezért is nagyon fontos a civilszervezeteknek, egyházközségeknek az együttműködése, hogy képezzenek egy védőhálót az otthonuktól messze került fiataloknak. Ugyanakkor így számon tarthatóak az idősek, a betegek, akik esetleg egyedül vannak vagy éppen testi-lelki segítségre szorulnak. Emiatt rendezvényeinket, programjainkat mindig más-más településen tartjuk, szervezzük. Így biztosítva az emberek számára a találkozás, az ismerkedés, a barátkozás és a tapasztalatcserlehetőségét, az egymás hite általi erősödést.

Mivel a Tiszántúl jelenleg négy ország területén fekszik, ezért nagyon sok az országhatár miatt - az azelőtt minden vonatkozásban szerves egységet képező vidéken - a zsáktelepülés. Fontos a szomszéd települések újra egymásra találása. A helyi értékek (szellemi, kulturális, épített) feltérképezése, számbavétele, dokumentálása. A gazdaság, a környezetvédelem terén az együttműködés elősegítése.

Kiadványainkban dokumentálni akarjuk a jelenlegi helyzetet, állapotokat és összevetni a K. Nagy Sándor útirajzaiban leírtakkal.

K. Nagy Sándor nemzetét szerető ember volt. Írásaiban hasznos erkölcsi, Jézus-i értékrendre ösztönzi az olvasót. Meglátja más nemzet jó tulajdonságait is, és elismeréssel szól arról.

Munkássága nincs feltárva ezért könyvtári és levéltári kutatásokat folytattunk.

Civil szervezetek létrehozását ösztönözzük és a meglévőkkel igyekszünk együtt működni. Vendégeink munkássága a világhálón is megtekinthető. Eddigi meghívottaink voltak: Balczó András öttusázó; Bíró László író; Dévai Nagy Kamilla énekesnő; Dukrét Géza a PBMET elnöke; dr. Horváth István orvos-biológus; Kocsis Csaba író, dalszerző, énekes; Kupán Árpád történész; dr. Nagy Tibor pszichológus, lelkipásztor; gróf Spanyol Zoltán mérnök, feltaláló, Tolvaly Ferenc író, filmrendező.

Terveinkből:

NAGYKEREKI. A Bocskai Várkastélyban megrendezendő programok:

I. ÉLŐ TÖRTÉNELEM - MIT ÜZEN A MÚLT A MÁNAK. Olyan előadók meghívása akik résztvevői és szemtanúi voltak országunk és nemzetük történelmének. Például: Tőkés László, Molnár János, Tóth Antal Károly, Szőczy Árpád, Witner Mária, Karcagi Sándor, Kelemen Béla, Pozsgai Imre, Szűrös Mátyás, Balczó András, Rácz Sándor és mások, havi egy alkalommal.

II. SZELLEMI SZABADSÁGHARC. Bocskai Istvánék Nagykerékiből indultak el a győztes Álmosdi csatába fegyverekkel, ennek emlékére szellemi szabadságharcot indítunk, lehetőséget biztosítva Nemzetünk, Egyházunk és az emberiség sorsáért felelősséget érző emberek számára is üzenetek átadására. A program havi egy alkalommal kerül megrendezésre.

III. SZOMSZÉDOLÁS. Ezeket a találkozókat úgy szervezzük meg, hogy havonta egy napon találkozzanak négy település kulturális és tudományos képviselői. Mindig négy ország képviselőiben (Magyarország, Ukrajna, Szerbia, Románia), így bemutatva saját településük hit-szellemi, kulturális, tudományos, gasztronómiai és épített stb. értékeit. Tapasztalatcsere, együttműködési lehetőség (kultúra, gazdaság, kereskedelem, környezetvédelem stb.).

Tagságunk Kolozsvár, Csongrád, Martfű, Biharkeresztes, Bedő, Nagykereki, Nagyszántó, Kísszántó, Hegyközsáldobágy, Nagyvárád, Tenke, Bélfenyér, Budapest, Debrecen települések lakói. Ezért, ahol már a taglétszám lehetővé teszi, ott rendszeres programokat szervezünk a helyi követelményeknek megfelelően.

2013. évben aktívan részt veszünk újabb civil szervezetek létrehozásában: Határmenti Települések és Lakosok Nemzetközi Egyesülete, Önkéntesek és Társadalmi Munkások Önfelkészítő Egyesülete, Nagyvárád-Debrecen Vasútvonalért Egyesület.

KÍSSZÁNTÓ. Havi egy alkalommal közösségi találkozó. A helyi K. Nagy Sándor Kirándulócsapat valamint a Református Énekkar, és a Református Nőszövetséggel együttműködve.

TENKE. Nt. **BERKE SÁNDOR** református lelkipásztor vezetésével *havonta*: művelődési kör, családi nap, diakóniai napok, Egyházmegyei Nőszövetségi csendesnap, férfi és női csendeshét, őszi ifjúsági hétvége. *Hetente*: hétfőnként, 15 órától gyermekek játszódelutánja. *Istentiszteletek*: vasárnap 10 és 16 órától. A Szeretettotthonban 12 és 17 órától. **BÉLFENYÉREN** 15 órától az imateremben. *Bibliaórák*: csütörtökönként 17 órától, szombaton 16 órától. *Érdeklődni*: 0040-259-310-299, 040-742-14371; www.tenkeireformatus.ro.

Elérhetőségeink:

Tízántúli Református Családok Egyesülete,

H-4127, Nagykereki, Dózsa György u. 7.

Tel.: +3654420210, +36306676967, +40749458133.

e-mail: tizantulireformatus@gmail.com.

Megyesi Károly
elnök

Kurucz Imre alkotása

Ajánlás

Nagy tisztelettel és szeretettel vetek papírra néhány gondolatot, arra a fáradozásra tekintettel, mely a családok és népesebb közösség fejlesztése, még inkább minőségi jobbítása szolgálatában áll.

Pál apostol a Róma 15:1 verse alapján, felelősség súllyal terheli az erőseket, hogy a gyengék megerősítésére összpontosítsák minden képességüket! Krisztus megállapítása szerint pedig: Jobb adni, mint kapni, főképen ha van miből a segítségre szorulóknak hálás elfogadó készségük felismerése mellett. Korunk jellemzője a széthúzás, az összetartozók szétdobálója (diabolos) közreműködésével. Ezért mondhatjuk: Többet ér egy szeretetben összetartó kis közösség, mint egy széthúzó nagy sokaság! Felettébb nagy csoda, ha a nagy sokaság is összetartó erővonalak mentén szerveződik. Sok-sok aprólékos munka és fáradozás, szükség és igény szerint szervezett programok megtermik a jó gyümölcsöket. Életminőség változásra van szükség szerte embervilágunkban. S hogy hatékonyak-e a módszereink, célirányos előadások és kultúrprogramok tekintetében, rövid távon alig-alig mérhető.

A tudás fája igen magasra nőtt Éden óta. Az ember hívés-képességét is igen fontos művelni e szédületes gyorsasággal fejlődő világunkban. A Szentírás nagy szenvedő embere Jób, amikor kijelenti - „Tudom, hogy az én Megváltóm él!” - igen nagy felismerésről tanúskodik. S amikor a minden kételkedést legyőző „Feltámadott” megjelenik a tanítványi körben, (Ján. 20. rész) a nagy hitetlen jelzőjű Tamás, szíve vallástételét kiáltja ki - „Én Uram és én Istenem!” ima formában. Tudásra pedig hosszú folyamatos és kitartó áldozatos odaszánás útján juthat egy gyermek, fiatal és idős egyaránt. A megtapasztalások sorozata pedig a remélt dolgok felől adnak erős bizodalmat. Ahhoz, hogy valaki a villamos áram felől meggyőződjön, nem kell feltétlen áramütés élményhez jutnia. Rátéekintünk egy elektromos készülék működésére, érzékeljük a fényt és a meleget, mely mögött annak ereje rejlik, elismerjük láthatatlan formájú jelenlétét. Szétesőben lévő családok és polgári alakulatok hasznos működésben élhetnek túl akár több krízishelyzetet is!

Kurucz Imre alkotása

Jelen kell lenni azonban a bár láthatatlan, mégis nélkülözhetetlen összetartó erőknél. Látható formákban sok változatban és ötletes tevékenységekben kell gyakorolnunk az egyéneket és egy-egy közösség széles rétegét is érdeklő programok szervezését.

Ebben a tekintetben látom Megyesi Károly és a Tiszántúli Református Családok Egyesülete által célzott pályázati programok hasznosságát.

*Szász Ferenc
lelkipásztor*

Üdvözlés

a 256 évi távollét után
hazahozott
Rákóczi haranghoz

Visszajöttél varázs szavu harang!
Hogy nekünk a mult időkről regélj
Isten hozott szelid béke galamb!
Mely feldult fészkébe visszatér.

Beszélj nekünk a dicső korszakról,
Mikor a Nagykereki vár fokán
Győztes kuruc tárogatója szól
Mint fut innen labanc, német, pogány!

Sird el ismét néma bánatodban
Feldult várunk, s városunk panaszát,
Háromszáz éves bujdosásodban
Hányszór sóhajtál a bérceken át.

Háromszáz év mennyi bus sóhaja
Hangzott el, mig magyar fülig jutott?
Ős kurucok vitéz unokája
Mig rabságodból kiszabadított!

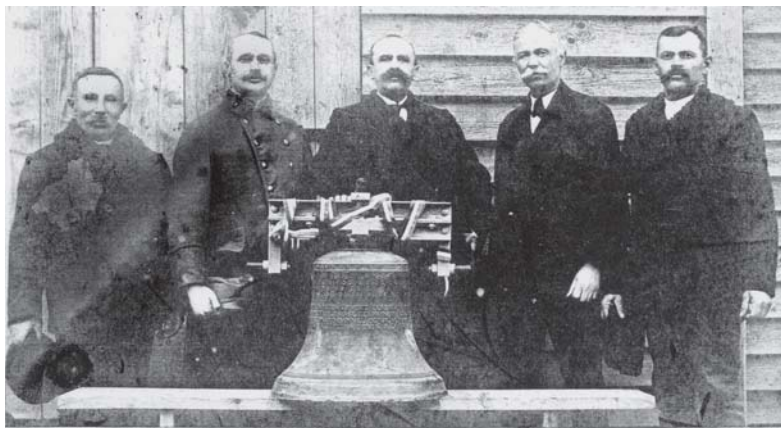
Jöjj és beszélj: Örvéndi Erzsébet
Gyászos halálát miként hirdetéd?
S Rákócziról, mit ír a történet
Mond el, mert azt te jobban ismeréd.

S ha elsiradtad egykor apáink
Hantok alat nyugvó porait,
HIVD most azok késő unokáit
Hallgatni a Nagy Isten Dolgait!

Szólalj meg hát nagy idők tanuja,
Hirdesd Török János dicső nevét.
Hogy az utókor tőle tanulja
Tettel szolgálni Urát, Istenét.

És ha mi is elfáradt vándorként
Egymás után megtérünk a porba;
ZENGD el népünk magasztos énekét:
TE BENNED BÍZTUNK ELEITŐL FOGVA.

Irtá: LÉVAI MIHÁLY
Nagykerekéi református lelkipásztor
1917.

Nicolaus Gelnauer me fudit 1635
In honorem dei et usum ecclesiae, me fudit propriis
sumptibus fudit egregius dominus Johannes Török de
Nagykerekéi; illustrissimi dom. dom. Ferdi. Rákóczy prin-
cipis Transsylvaniae Agatorum magister, hac conditi-
one quis vel pastorem, vel monachum, vel alius quis-
piam proprium commodum aut mei promoveat, excep-
tis 4 den: qui ex primo quovis pulu, funebri Campanatori
cedant
Nybenedés:
Felszálta és haza hozta Campalungból (Romania) 1917 augus-
tus havában Gemeinhart Márton Nefjéből mórát.

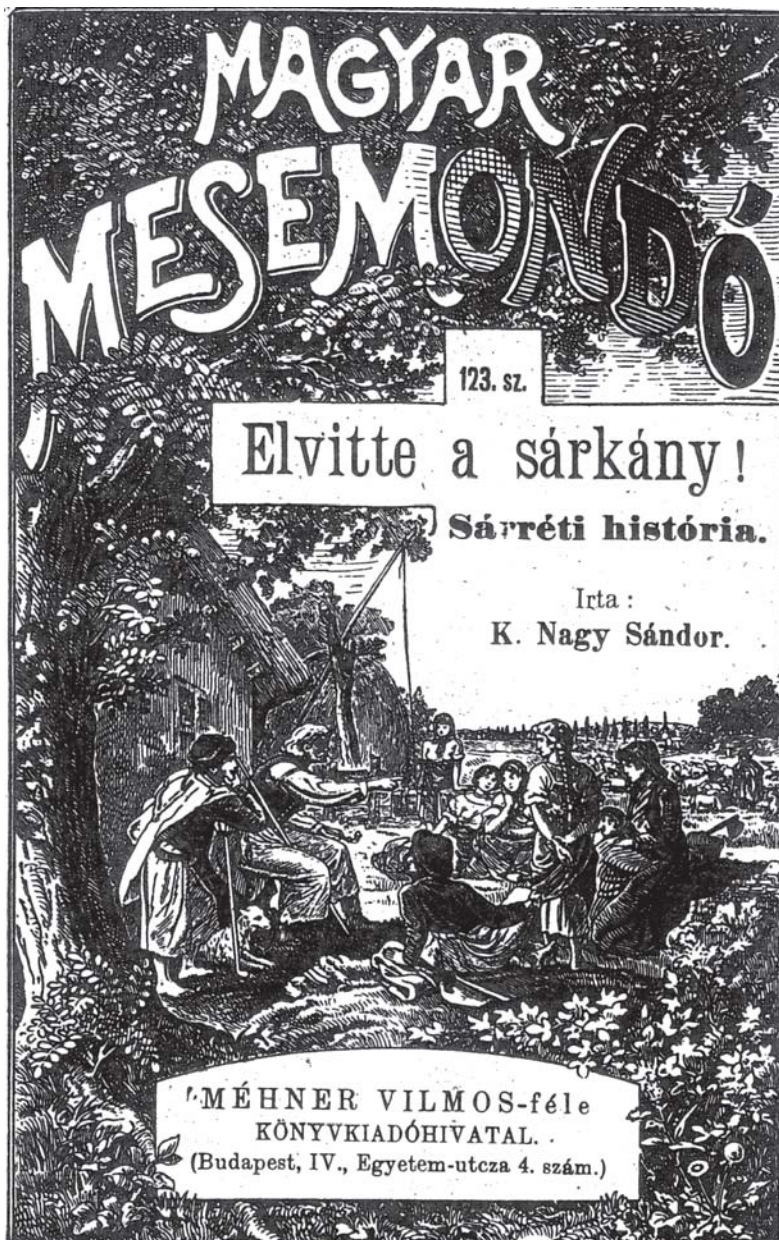
MAGYAR MESEMONDÓ

123. sz.

Elvitte a sárkány!

Sárréti história.

Irta :
K. Nagy Sándor.

MÉHNER VILMOS-féle
KÖNYVKIADÓHIVATAL.
(Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

I.

- Hová készül édes apám-uram? kérdezte a 6 éves kis Imre, Szőke Gábor gazda fia, midőn délebed után látta, hogy apja a lovakat befogja a szekérbe, a melyre már fel volt téve a tövisborona.

- Megyek a mezőre, a Sárkány-rét mellé boronálni, felelt vissza Szőke Gábor gazda.

- Hadd menjek ki én is, szólt a gyermek, oda sündörgözve apjához.

- Ne jöjj most ki, kis fiam! felelt ez vissza, mert kint leszek esthajnalig.

- Pedig úgy szeretnék egy kicsit a boronán is ülni!

- Én is, én is, futott apjához vidáman ugrándozva az 5 éves Pista az ól elől.

- Majd bizony, kiáltott rájuk anyjok a tornáczon levő vaczokról, hogy elvigyen benneteket a sárkány.

- Miféle sárkány? kérdezte egyszerre a két gyermek.

- Az, a melyik ott lakik a sárkány-rétben, felelt anyjok, a nádasban van a fészke egy nagy reketyebokorban, a tojása nagyobb a fejeteknél és úgy világít, mint a tűz, maga meg nagy vastag hangon mindig csak azt kiabálja: *bömm-búbu bömm-búbu!*

- Ugyan mit ijesztgeted ezeket a gyermekeket, szólt oda feleségéhez Szőke Gábor gazda.

- Hiszen csak azért mondom, hogy ne kácsingózzanak ki kelmeddel a mezőre, monda az asszony az urához.

A két kis fiu félre húzódott a szekér mellől.

- No gyerekek! hát jöttök? kérdezte tőlük Szőke Gábor gazda.

A két kis fiu kérdőleg nézett egymásra s könyökével lökte meg egyik a másikat, hogy szóljon. Végre megszólalt Imre.

- Mennénk, de az a sárkány...

- No lásd, hogy megrémítetted őket, szólt Szőke Gábor gazda a feleségéhez s aztán a két gyermekhez fordult:

- Most már csak azért is jöjjetek, hiszen egy vízi madár tesz úgy a nádasban, nem bánt az benneteket. Hamar, ide mellém a szénaülésre: egy-kettő!

A két gyermek még mindig tétovázva állt a szekér mellett, pedig már a kapu is ki volt nyitva.

- Jöttök hát, vagy maradtok? kérdezte Szőke Gábor gazda a két kis fiutól, majdnem türelmetlenül.

- Én megyek édes apám, válaszolt Imre, felugorva a felhérczre s onnan az ülésre az apja mellé.

- Akkor én se maradok itthon, ha Bimri megy, szólt Pista, majdnem elpityeredve.

- Várj hát te, kis vas-ék, kiáltott rá anyja, majd fel teszek én.

Azzal oda ment, ölébe kapta Pistát, szívére ölelte, megcsókolta pufók piros képét s feltette Imre mellé az ülésre.

- Aztán meg ne fázzatok!

- Te ülj ide mellém, Pista, mondá a gazda, te vagy a kisebbik, Imre hadd üljön szélről. Fogjátok meg egymás kezét. Te meg Imre a bal kezettel fogózzál az oldal-kas karójába. Ugy ni. A lábatokat vessétek meg jól a saroglyában. Jól van. Csak vigyázzatok a döczczenőknél.

Ezzel oda szólt a lovaknak s kifordult az udvarnál s poroszkálva hajtott végig az utcán.

II.

Szőke Gábor gazda hamar ki is ért a nyilasba a sárkány-rét mellé, levette szekeréről a tövisboronát, s hozzá látott a munkához.

A két kis fiu már jó előre felkuporodott volt a boronára s úgy meghuzta ott magát, mint két kis pacsirta valami begyepesedett vakandok turásán. Este felé járt az idő, mikor az apjuk kifogta a lovakat s így szólott hozzájuk:

- No kis fiaim! maradjatok itt, míg én megítatom a lovakat a csordakuton, azután még fordulunk vagy kettőt és hazamegyünk.

Szőke Gábor gazda elment a lovakkal a csordakut felé. A két gyermek pedig összeállott tanakodni:

- Hallod? kérdezte Imre a nádas felé mutatva. Bömm-búhu! bömm-búhu!

- Csakugyan! Jaj te, Bimri! Gyerünk, nézzük meg! Az a *sárkány*, a mit édes anyám mondott.

- Ne menjünk, Pista! Hát ha elviszen bennünket?

– Eredj már te bolond, hiszen azt mondta édes apám, hogy nem bánt az, csak egy madár. Jaj! de szeretném látni.

És a két kis fiu megfogta egymás kezét, tőlük telhető gyors lépésekkel megindultak a nádas felé, a honnan az ezer madár-csevegés és kiabálás közül tisztán kihallott a sárkány hangja:

– Bömm-búhu! Bömm-búhu!

A két kis fiu csakhamar rá akadt a nyulgátra, a mely a nádason keresztül vezető keskeny földhányás, benőve réti gazzal, buja füvel és kákával s a mellette két felől levő árokból magasra felburjánozik a pompás gyékény-sas. De bizony ez a gát nagyon keskeny néhol még egy embernek is s aztán itt-ott megszakad a nyári melegben, kivált ilyenkor, a mikor a nádas is sok helyen ki van száradva.

A két kis fiu csak ment, mendegélt befelé a nyulgáton, megmegállva, mikor a sárkány nagyot kiáltott:

– Bömm-búhu! Bömm-búhu!

– Már nem lehet messze, biztatták egymást...

Szőke Gábor gazda megitatván a lovakat, igyekezett vissza a boronához s messziről látta, hogy egy szekér megy az ő földje felől a falu felé s a kocsis mellett két gyermek ül. Saját szekeréhez érve, elbámult ugyan, hogy fiait nem találta ott, de azért félig tréfásan, félig komolyan elkáromkodta magát:

– Enyje, adta kölykei! hát nem megszöktek? Bizonyosan elunták magukat a kis bolondok s valami ismerős mehetett erre s felvette őket a szekerére s azok voltak, a kiket láttam. No megálljatok, majd kaptok egy-egy baraczkot, ha hazamegyek!

És megnyugodott ebben a tudatban. Került még néhányat a boronával és naplementekor szekerébe fogta a lovakat s vigan füttyürészve indult haza...

III.

A két kis fiu pedig csak mendegélt előre, oda sem figyelve, hogy az alkony kezd alá szállani. Egyszer örömmel kiáltott fel Pista:

– Ni, ni, te Bimre! látod ott azt a fényest?

– Merre? kérdezte ez élénken.

- Arra előre. Ugy világít, mint a tűz.
- Az ám. Jaj, te *Pista!* Az a *sárkánytojás*.
- Nincs is messze. Tisztára a *sárkánytojás*, mert arról hallik:
- *Bömm-búhu! Bömm-búhu!*

A kis fiuk örömben tapsolni kezdtek apró kis tenyerükkel. Néhány szárcsa és vad-rucza ott uszkált a *nyul-gát* mellett közepükben, ezek a tapsolástól megriadva, nagy lármával felrepültek, ettől meg a gyermekek ijedtek meg, félre léptek s egyszerre zuhantak a *nyul-gát* melletti iszapos vízbe.

Ezer szerencsájük volt, hogy egy széles kákás-zsombékra estek, a hol csak derékig ért nekik a víz.

A két kis fiu annyira megijedt, hogy elébb hangot sem tudott adni, de kevés idő múlva magukhoz térve, el keztek torkukszakadtából kiabálni:

- Jajj! jajj! jajj!

Az Isten mindenütt megvédi a gyermekeket és kisegíti a veszedelemből.

Az a fényes sárkánytojás, a mit láttak, a nádas szélén égő pásztor-tűz volt, a mely mellett sütkérezett az öreg juhász a kutyájával.

Egyszer csak az öreg juhász azon vette észre, hogy kis fekete kutyája a nádas felé szaglász, aztán megindul arra és el kezd keservesen vonítani.

- Csiba te, *zigány!* Mi bajod? kiáltott rá.
- Már csak megnézem, hogy mi lelte azt az állatot, miért hallgatózik úgy a nádas felé?

Az öreg juhász kezébe vette a réz-kampós botját s ment a kis kutyája után, mely vonítva vezette őt a *nyul-gát* felé. Mikor oda értek a *nyul-gát* végére, az öreg juhász meglepetten kiáltott fel:

- A biz' Isten, gyermek-rivás, még pedig nem is egy, hanem kettő. Ucczu előre *zigány!* Vezess!

És az az okos kis állat azonnal elhagyta a vonítást, vidáman és barátságosan csaholva szaladt előre a *nyul-gát*on.

A gyermekek a kis kutya csaholását hallva, elhagyták a sirást.

Mire a pásztor odaért, a két kis gyermek hangosan imádkozott.

- Merre vagytok? kérdé nyájasan.

A két gyermek örömében ismét rákezdte a sirást:

- Itt vagyunk!

Az öreg juhász hirtelen előkapta a derekán lógó sárga-pitykés szíjjon csüngő disznó-bőr zacskót s abból az aczélt, kovát, taplót, kicsiholt és a tűzszikrák világánál meglátta a két gyermeket derékig a vízben.

- Tyüh, a ki áldója van! De nem jó helyet választottatok magatoknak a vadrucza tojás keresésre! Várjatok csak, meg ne mozduljatok se jobbra, se balra. Én vagyok az öreg juhász bácsi, mindjárt kihuzlak onnan benneteket.

Azzal lelökte szűrjét s ujólag kicsiholva, kinézte a helyet, a hol zsombékra állva, kivehesse a gyermekeket s aztán hozzájuk lépve, monda:

- Gyere elébb te kisebbik, nyujtsd a kezed. Így! És kitette a nyul-gátra.

- No most te másik, nyujtsd ki a kezedet. Így!

Azzal az is kint volt a nyul-gáton.

A két kis gyermek reszketett a hidegtől és a sirástól.

Ölébe kapta a két gyermeket és biztatta.

- Ne féljetek, kis báránykáim, oda viszlek benneteket ahoz a tűzhöz, a Sárkány bácsi tanyájára.

Ekkor a közvetlen közelből hallatszott fel:

— Bömm-búhu! Bömm-búhu!

Pista elkezdett sivalkodni.

- Jaj, Bimbri, Bimbri! Elvisz a sárkány!

- Engem is, engem is! sikoltotta Imre.

És elkezdtek rugkapálni az öreg juhász ölében, mindaddig, mig ki tudták magukat szabadítani s a földre estek. Szerencsájük, hogy már ez kívül a nádason történt. El akartak futni, de az öreg juhász megragadta mindkettőt ingénél fogva.

- Ne féljetek, kis csacsik, nem bánt benneteket senki, nekem csak a nevem Sárkány, de én az öreg juhász-bácsi vagyok, a Gombos-gazda juhásza, aki ott a tűznél felmelegít benneteket s ad nektek zsendiczét, turót, vagy gomolyát.

A két fiút oda vezette a pásztortűzhöz.

- Melegedjetek csak egy kicsit. Huj, beh szombati színben van a kis ingetek, csupa béka-lencsés egész hónaljig. Mindjárt segítünk rajta. Hadd tesztek előbb egy jó száraz kotu-darabot a tűzre.

Ez idő alatt az öreg juhász jól megrakta a tüzet száraz kotuval.

- Várjatok csak fiaim! mindjárt csinálók én nektek jó fészket, mondá az öreg juhász, elővéve nagy juhász-bundáját.

Azzal oda nyujtóztatta szépen a bundát aljával a tűz felé.

- Hamar, rugjátok le azt a békenyálás inget, fordult a kis fiukhoz, aztán kuporodjatok ide a bundára, a tűz mellé, míg kimosom és megszáraztom az ingeteket.

A kis fiuk egymásra néztek, össze nevettek s hirtelen lelökték magukról a hosszú inget, egyéb ruha nem is volt rajtuk, s oda ugrottak a bundára. Az öreg juhász jól bepólyálta őket a bundába.

- Így ni, kis cselédeim! Csak mulassatok a kis cigánynyal, míg én kiöblintem ingeiteket. Itt van csak egy pár lépésnyire egy tiszta forrás a rét szélén. Épen oda világít a tűz.

Ezzel otthagya a gyermekeket, sietett a forráshoz, ott kimosta nagyjából a két kis inget (katona korában tanulta meg a mosást!) aztán kifacsarta s már mindjárt ott volt a tűz mellett.

- Látjátok, már meg is van.

Aztán előhozott a bubos nádkunyhóból két kis kétágu fagallyat, ledugta azokat közel a tüzhöz vagy egy félölnyre egymáshoz, keresztül fektette rajtok sárga kampós botját s kiterítette arra a gyermekek vizes ingeit:

- Így la! Mindjárt megszáradnak ezek.

Ekkor odaguggolt a gyermekek mellé, a bunda szélére.

- Mondjátok csak báránykáim! Tulajdonképen kinek a kis cselédjei is volnátok ti?

- Az édes apám uramé és édes anyám asszonyé, felelt rögtönösen Pista.

- Igen, de hogy hívják édes apátokat?

- A Szőke Gábor gazda!

Az öreg juhász úgy felpattant, mint a kit kigyó csíp meg s felindultan kérdezé:

- Szőke Gábor gazda? Ott a száraz malom felé?

- Ühüm! válaszolt Pista, félénken huzódva közelebb Imréhez, a ki bámulva tekintett az öreg juhászra.

Az öreg juhász mind a két kezét erősen szorította szívéhez s fogai közt mormolá:

- Hej, Szőke Gábor! Most a kezembe került életed boldog-

sága. Letiporhatom, mint te letiportad az enyémet. Nekem csak egyetlen leányom volt, drága szemem fénye, özvegységem vigasztalója, öregségem reménye, szép is, jó is, derék is, mint te magad, úgy illett hozzád, mint a tavaszhoz a virág, erdőhöz a madárdal és nyári mezőhöz a délibáb. A ki együtt látott, azt mondta, hogy az Isten is egymásnak teremtet benneteket. Te is azt mondtad, mégis megcsaltad s elhervadt, mint dértől a virág. Te mást vettél el s őtet megemésztette a bánat, nem is soká emésztette: már kihajtottak a fák, mikor te asszonyt vittél a házádba s mire megsárgultak a fák levelei, oda hullottak már az én boldogtalan leányom sirjára...

Az öreg juhásznak könnyei megeredtek, de hamar letörölte azokat bő ingujjával s dühös pillantást vetve az egymást félkarral megölelő s szorosan egymás mellé húzódó gyermekek felé:

- De most boszut állhatok rajtad. Gyermeke mért gyermek. Itt vannak a kezeim közt, tudom hol van a nádas legmélyebb vize a nyul-gát mellett, bedobhatom őket oda. Nem tudja meg soha senki. Ha megtalálják is őket valamikor, vizapadáskor, azt hiszik, hogy a nyul-gátról belerántották egymást s oda fulladtak. Milyen édes lesz látni azokat a keserű könnyeket, melyeket te hullatsz majd fiaidért, Szőke Gábor! Te is annyit fogsz sirni, a mennyit én sirtam, a te szived is úgy vérzik majd, mint az enyém vérezett. Rajta. A vízbe velők!

Az ég közepéről e pillanatban egy fényes csillag futott alá, széles tűznyomot hagyva maga után, mely hirtelen megvilágította az eget. Az öreg juhász ijedten tekintett oda s összerázkódva mondta:

- Az Isten ujja!

Ugyanebben a pillanatban a lágyan lengedező szellő az estveli harang lassan bugó szavával töltötte be a mezőt s az áhítatos hang a nádas zizegésébe olvadt bele.

A két gyermek figyelni kezdett s Imre csendes hangon szólt oda Pistának:

- Tedd össze te is kezedet; tudod úgy, a mint otthon szoktuk, mikor harangoznak, a hogy édes anyám tanított.

A két gyermek szépen összetette kezeit.

- Így, beszélt tovább Imre. Most nézzünk az égre, a hol a jó Isten lakik. És monddad utánam: Miatyánk! Ki vagy a

mennyekben! Szenteltessék meg a te neved, légyen meg a te akaratod, miképen menyben, azonképen itt a földön is. És ne vigy minket a kísértetbe, de szabadíts meg a gonosztól!...”

A két gyermek, ki égre emelt szemekkel, az ártatlan gyermeki sziv őszinte és meleg áhítatával mondta az imádságot, hirtelen félbe szakította azt, észre vevén, hogy az öreg juhász kalapját levevén, térdre omlik előttük s kezeit összetéve, sűrű könnyeket hullatva mondja utánuk reszkető hangon:

- „És ne vigy minket a kísértetbe, de szabadíts meg a gonosztól!...”

Az öreg juhász hallván, hogy a gyermekek elakadtak, szeliden tekintett reájuk s bizalom-gerjesztő hangon szólt:

- Ugy, ugy, imádkozzunk, imádkozzuk végig. Mondjátok utánam: „Mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mind-örökké. Ámen!”

Az imádság alatt a gyermekek arczáról eltűnt minden félelem s az öreg juhász arczáról minden harag.

Az öreg juhász térdén oda csuszott a két gyermekhez s homlokon csókolta őket:

- Áldjon meg az Isten benneteket, hogy megmentettétek lelketeket a pokoltól!

Aztán felállott s szeretettel szólott a gyermekekhez:

- Ni, ni! Húzzátok fel csak még kicsit azt a bundát hátulról, hogy ne érjen benneteket a szellő. Elől melegít a tűz ugyis, meg nem fáztok. Várjatok csak, azóta már az ing is megszáradt.

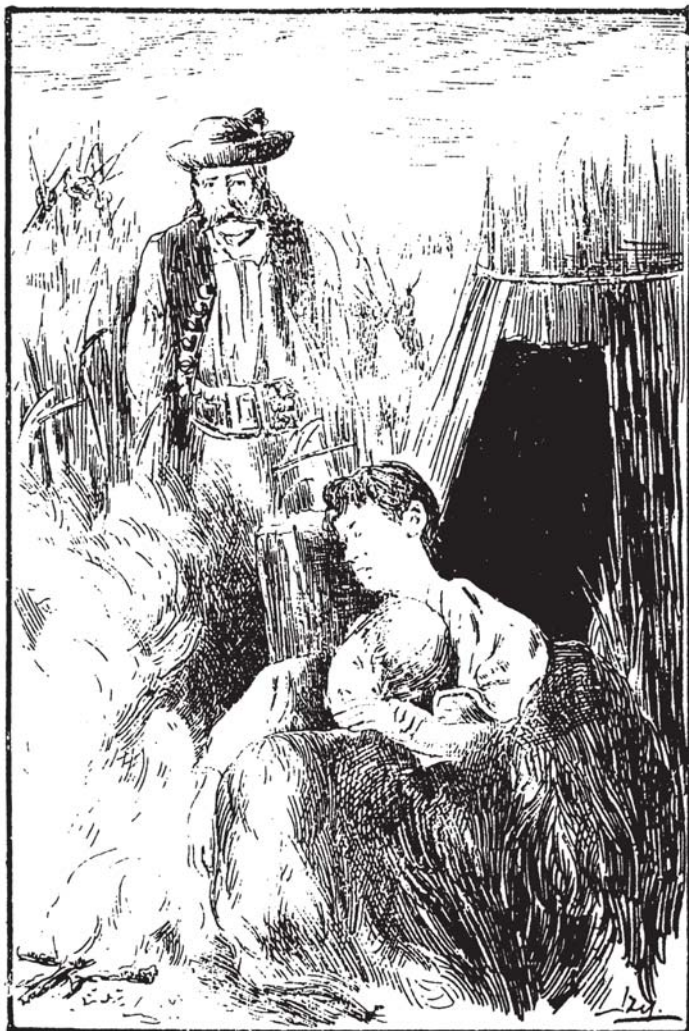
Oda ment az ingekhez s levette azokat:

- Csakugyan olyan száraz mind a kettő, mint a jó csőröge. Nesztek, itt van, vegyétek rátok, addig majd fogom én hátulról a bundát mögöttetek.

Az ingeket átadta a gyermekeknek, hátuk mögé került s jó magasra feltartotta a bunda-falat, hogy a szellő ne érje a gyermekeket, a kik felállottak s csakhamar magukra vették az inget s megkötötték az ing nyakán levő galandot. Akkor megint leültek melegedni s az öreg juhász kezükbe adta a bunda-gallér szélén levő juh-körmöket, hogy tartsák annál fogva a bundát.

- Nohát mit esztek-isztek, kis jószágaim? kérdezte az öreg juhász elébük kerülve, kell egy kis jó meleg tej, jó turós zsendicze, vagy gomolyát esztek?

- Én jobban szeretnék haza menni, szólalt meg Imre.
- Én meg nagyon álmos vagyok, folytatta Pista.
- Hát bizony jobb is volna az, válaszolt az öreg juhász az Imre szavára, de hát hogyan? Magam vagyok a juhokkal, itt nem hagyhatom, mert ezeknek is bajok eshetnék. Várjatok egy

„És ne vigy minket kísértetbe!”

kicsit, míg kijön a bojtár. Addig feküdjetek le egy kicsit ide a bundára. Inkább mellétek fekszik a kis cigány is. Én majd betakargatlak benneteket s úgy elalusztok, mint a bunda.

- Jó, csak azután költson fel kelméd, mikor értünk jönnek, mondá a két gyermek egyszerre.

Azután végig nyultak egymás mellett a bunda egyik végén, az öreg juhász a fejök alá tette szőrtarisznyáját s betakargatta őket a bunda másik végével, úgy, hogy csak a fejök látszott ki alóla s hogy a tűz világa a szemükbe ne süssön, kalapjaikat a képükre tették, mint a mezőn alvó emberek szokták s aztán csakhamar boldogan elaludtak.

Az öreg juhász pedig oda ült melléjük és virrasztott felettök.

*

Mikor Szőke Gábor hazaért, már a kapuból oda kiáltotta a tornáczon épen tejet szűrő feleségének:

- Hol vannak azok a kis szökevények?

- Kik? kérdezte az asszony, megütődötten hagyva félben a tejszűrést.

- No, hát a kis fiúk?

- Ott vannak tán a szekeren.

- Hiszen régen hazajöttek egy idegen szekeren.

- Ugyan ne bolondozzál, ne ijesz meg. Bizony ide nem jöttek.

- Igazán? Nem jöttek? monda Szőke Gábor megijjedve.

- Jaj, Istenem, sikoltott fel az asszony, kiejtvén kezéből a tejes rocskát és tejszűrőt, hová lettek? Hová lettek.

Az öreg Sánta Erzsók néni ekkor lépett be az udvarra s oda sietett Szőke Gábornéhoz, a ki kezeit tördelve s jajgatva, mint egy bolond, futkosott fel s alá az udvaron:

- Fiaim! Fiaim!

- Mi történt velük? kérdezte Sánta Erzsók néni.

- Elvesztek a Sárkány-réten!

- A réten? szörnyűködött Sánta Erzsók néni, szent atyám! Akkor elvitte őket a sárkány!

És elkezdett ő is jajgatni, mint a kinek kettős halottja van.

- Ne óbégasson itt kend is! kiáltott rá Szőke Gábor, és ne beszéljen bolondokat, hanem fusson el a bíró komámhoz s

mondja meg neki, hogy baj van, jöjjön hamar a fiaival és szolgálival együtt. Én nem hagyhatom itt magában ezt a kétségbeesett asszonyt.

Erzsók néninek sem kellett kétszer mondani, hanem sietett a bírókhoz és köszönés nélkül rontott be a konyhába, a hol épen a nagy kerek faszék mellett vacsorált az egész család.

– Jaj lelkem, bíró uram! Hamar hányják le kezükből azokat a fakanalakat s inaljanak Szőke Gábor öcsém uramhoz, mert nagy baj van.

– Micsoda baj? kérdezte a bíró felugorva feleségével és két fiával egyszerre.

– A kis fiukat elvitte a sárkány, felelt Erzsók néni, kezeit összecsapdosva, elvesztek a réten.

– Gyere anyjuk, hagyj itt mindent, ti pedig fiuk kapjatok lóra s jöjjetek utánunk Szőkékébe, mondá a bíró s kalapját lekapva a veréczeről, feleségével együtt futott ki a kapun.

A Szőkék udvara már ekkor tele volt emberekkel és asszonyokkal, a kik az Erzsó néni és Szőkéné jajgatására sereglettek oda.

A bíró röviden meghallván az esetet, gyorsan rendelkezett.

– Te Gábor, s még vagy négy ember, üljünk fel a szekérre, itt vannak már az én fiaim is lóháton, ti pedig fiuk utánunk, ki a Sárkány-rétre; mi a szekérrel megyünk a nádas jobb oldalán, ti fiuk a baloldalán a nyúlgátig, ott átjöttök a Sárkány-juhász tanyájára, akár találjátok meg a gyermekeket, akár nem. Te pedig feleségem, addig vigyázz erre az asszonyra, hogy kétségbeesésében kárt ne csináljon magában.

Ugy történt, a mint a bíró parancsolta.

A nádashoz érve hallgatóztak, kiabáltak, de bizony nem felelt szavukra egyéb egy-egy vizimadárnál. Mikor Szőke Gábor és társai a juhásztanya közelébe értek, azt látták, hogy az öreg juhász ott térdel a tűz közelében s bundájával takargatja a nyugodtan alvó két kis gyermeket.

Szőke Gábor oda rohant az öreg juhászhoz, szívéhez ölelte azt s zokogva csak annyit tudott mondani:

– Áldja meg az isten a kend nagy lelkét!

Aztán térdre esett kis fiai mellett, ölébe ragadta s sirva csókolgatta őket s le sem tette, csak mikor hazaértek, az anyjuk karjaiba.

Micske

Micske, a Hegyköz keleti részének legfontosabb központja, a Berettyó völgyének középszakaszán Nagyváradtól 42 km-re, Margittától 14 km-re, a Nagyvárad-Margitta főútvonaltól jobbra fekszik. A hajdani nagyközség ma Vámosláz községhez tartozik.

A Micskén fellelt régészeti leletek arról tanúskodnak, hogy ez a terület az őskortól kezdve lakott volt. Gazdag régészeti leleteink vannak a kő-, réz-, bronz-, vas-, illetve kelta, római és hun korból.

A honfoglalás korából nincsenek leleteink; ekkor a Berettyó felső folyása üres terület volt, melyet összefüggő erdők borítottak. A X. században megkezdődött a kelet felé megszállatlanul hagyott területek birtokbavétele. A nyári szálláshelyeken letelepedők népesítik be a Berettyó felső folyását. Micske az 1150-es években már létező település.

Első írásbeli említése 1255-ből való, amikor a birtokos Geregye-nemzetség egyik okiratában szerepel. A tatárjárás után ők építik meg Sólyomkő várát, melynek településünk 1570-ig tartozéka. Az 1291-94-es püspöki tizedjegyzék már említi a település papjait is, ami önálló egyházra utal, ugyanakkor templom meglétére is. Az 1332-35-ös pápai tizedjegyzék szerint a településen kb. 28 jobbágytelek volt. Ugyanebben az évszázadban az ország nádora kétszer is tart itt gyűlést Bihar és Szilágy megye nemeseinek. Ugyancsak az 1300-as évek második felében épült a mai református templom román illetve gótikus stílusban. Az 1660-as évek végén tűzvész pusztította, melynek következtében a hajó boltozata beomlott. Ezt virágkazettás famennyezettel pótolták, a tornyot pedig négy fióktoronnyal építették újjá. A református egyház legrégebbi kegyszere, egy óntál az 1400-as évekből.

1409-ből ismējük az első személyneveket településünkön. Hunyadi János 1452-ben kelt levele már mezővárosként említi Micskét. Ezt a rangot valószínűleg Zsigmond királytól kapta 1405-ben.

Az 1450-es évektől vannak közvetett adataink a szőlő-termesztésről. 1962-ig, a kollektivizálásig, ez képezte a falu lakosságának legfőbb jövedelmi forrását. Amikor 1887-88-ban a filoxéra kipusztítja a micskei szőlőültetvényeket, a virágó község gazdaságilag teljesen tönkremegy. Két évtizeden át tart az újraterelítés. 1925-ben az eddig ismert legnagyobb természeti csapás, jégeső teszi tönkre a szőlőültetvényeket. Jelenleg falunkban, amelynek borát Bécsbe és Lengyelországba is szállították, évről évre egyre kevesebben foglalkoznak szőlőtermesztéssel.

1472-ben a birtokos Mátyás király a sólyomkői uradalmat s vele együtt Micskét a Drágffy családnak adományozta. A várépítő hírében álló Drágffy Bertalan kúriát épített Micskén, melyet az 1940-es években bontatott le akkori tulajdonosa. A Drágffy család hatására lett reformátussá Micske lakossága 1556 körül. Ekkor a település adózó lakosságának száma 750-860 közötti volt.

Az 1570-es években felbomlott a sólyomkői uradalom, a Bisztra- és Berettyó-menti részek Micske központtal külön birtoktestet alkotnak. 1598-1606 között Bocskai István a birtokos, aki végrendeletében külön megemlékezik falunkról. Az 1600-as évek első évtizedében Bethlen Gábornak van itt részbirtoka, amely a nagykereki uradalomhoz tartozik. 1629-1633 között Zólyomi Dávid, Erdély főkapitánya a micskei uradalom birtokosa. Ő és felsége, Bethlen Kata a református templom kriptájában vannak eltemetve.

Az 1600-as évek első felében már fennáll a református iskola, mely először a nagyváradi főiskola, majd a debreceni Kollégium résziskolája. 1848-ig a Kollégiumból jöttek a diákok Micskére kántortanítónak. Az 1600-as évek végétől már a leányokat is oktatják. Az Álmosdról Micskére települt Miskolczy István birtokos alapítványának köszönhetően 1835-től elsőízben valósult meg településünkön az ingyen iskoláztatás. A református iskola mellett, az 1800-as évektől a katolikus egyháznak is van felekezeti iskolája. Ezeket 1948-ban a román állam államosította.

A török kiűzése után a község ügyeit a bíró intézte az esküdtekkel együtt. A községi tanács alkalmazta a református lelkészt, kántortanítót, fagadta fel a kerülőket, a bábákat, és fizette is őket.

Micskét császárhű birtokosok vásárolják meg a hozzá tartozó 14 faluval együtt. Köztük a legjelentősebb a Baranyi család. Segítségükkel szervezik újjá a katolikus egyházat, saját költségükön építik fel a templomot is 1754-1756 között, mely Bihar megye legszebb barokk falusi temploma. A család több kúriát is épített településünkön.

1730-tól kezdik el vezetni a református egyházban az anya- és jegyzőkönyveket. Ez időtől fogva ismerjük a gyűlekezetben szolgáló lelkészek és kántortanítók neveit.

1783-ból való a község első ismert pecsétje, melynek felirata: MICSKE VÁROSSA – 1783. A pecsét egy emberi kart ábrázol, ami három szőlővesszőt tart, felette a Nap, a Hold és korona látható. 1785-ben a településen 164 ház van, 205 család él, a lakosok száma 873.

1849-ben főszolgabírói hivatal létesül járásbírószági börtönnel, 1856-ban Árvabizottsága van a református egyháznak, 1860-ban szegényház működik, melynek számos lakója volt és a község segítette őket, 1863-ban postahivatal létesül, 1885-ben Rajzkör és Olvasó kör létesül könyvtárral, 1891-ben Népbank majd Hitelszövetkezet létesül, 1910-ben már van Hangyaszövetkezet vendéglővel, illetve ekkor épül fel az állami óvoda épülete és a postára beszerelik a távbeszélőt.

1872-1884 között a település a micskei járás központja volt és 21 falu tartozott hozzá.

1920-ban Románia része lett. Ez időtől kezdve megszűnt az óvodai oktatás, a felekezeti iskolákat a román állam igyekezett megnyomorítani s létre hozta a román tannyelvű iskolát a teljes magyar lakosságú Micskén, melynek lélekszáma ekkor megközelíti az 1600 lelket.

A II. világháború utáni kottarendszer, kulákküldözés, a lakosság mezőgazdasági társulásba való kényszerítése a település fokozatos elszegényedéséhez vezet. Ennek következtében a jelentős számú cigányság is elköltözik Micskéről.

Miután 1962-ben megalakul a kollektív gazdaság, a falu lakosságának jelentős része a közeli vagy távoli falvakban, városokban keres munkalehetőséget és ott is telepedik le. Az 1980-as évektől kezdve pedig kb. 40 család az anyaországba költözik ki.

Az 1989-es fordulat utáni évekből két eseményt emelek ki. 2010-ben az önkormányzat emlékparkot létesített a falu központjában. Ebben 20 olyan személynek állítottunk emlékjelet, akik Micske szülöttei voltak, vagy itt éltek le életük nagy részét. Névszerint a következőknek: 1. Imre diák (1451), első ismert egyetemistánk, 2. Zólyomi Dávid (1598–1649) Erdély főkapitánya, aki itt van eltemetve, 3. Kállai István, aki zászlótartó volt a Rákóczi-szabadságharcban, 4. Baranyi Gábor, (1713–1775) templomépítő és országgyűlési képviselő, 5. Miskolczy István (1758–1841), a református iskola bőkezű támogatója, 6. Baranyi Lajos (1786–1851), honvéd, 7. Baranyi Félix (1802–1856), honvéd százados, 8. Miskolczy Károly (1809–1870), országgyűlési képviselő, 9. Tornyossy Ferenc (1817–1865), gyógy- és műtőorvos, 10. Baranyi Ágoston (1818–1894), országgyűlési képviselő, Szilágy megye főispánja, 11. Papp László (1819–1881), honvéd főhadnagy, 12. Baranyi Ferenc (1821–1898), országgyűlési képviselő, honvéd főhadnagy, 13. Szilágyi Ferenc (1822–1900), Kossuth fogalmazója, 14. Baranyi Miklós (1825–1899), honvéd főhadnagy, 15. Morvay Károly (1827–1921), honvéd, 16. Herpai János (1848), nemzetőr, 17. Baranyi Ödön (1851–1919), országgyűlési képviselő, 18. Baranyi László (1869–1942), honvédezredes, 19. Lakatos Sándor (1919–1944), az Arany Vitézségi Érem kitüntetésűje és 20. Balogh Péter (1920–1994), szobrászművész.

Ugyancsak az önkormányzat támogatásával hoztuk létre 2012-ben a micskei tájházat az egykori községháza épületében. Ebben berendeztünk egy múlt század első felét idéző szobát és konyhát, egy-egy termet szőlőművelési illetve szövés-fonással kapcsolatos tárgyakkal, eszközökkel. Látható még a tájházban mintegy 80 fénykép a múlt századi településről és a Micskéről készült katonai térképek az 1700-as évek végétől kezdődően.

Manapság a lakosság nagy része helyben talál munkalehetőséget a cipőgyárban, a hőszigetelő nyílászárókat készítő, illetve több építőipari kft-ben. Micskének van orvosi rendelője, gyógyszerháza, állatorvosi rendelője, hat vegyeskereskedése és három kocsmája.

A 2012-es népszámlálási adatok szerint a településnek jelenleg 980 lakosa van.

Micskei látogatás

Az elmúlt év végén meghívtak Nagykerekibe Tüzes Bálinttal és Péterfy Lajos színművésszel, hogy olvassunk fel néhány versünket, beszélgessünk el egy kicsit az ottani hallgatósággal. Ez meg is történt.

Aztán, január folyamán megkeresett telefonon Megyesi Károly, az akkori meghívónk, hogy egy csoport meglátogatná szülőfalumat, Micskét. Tudnánk-e fogadni őket?

Természetesen szívesen látunk minden falunk iránt érdeklődőt.

Február 9-én, szombaton délelőtt tíz óra körül meg is érkezett az autóbusz. Mint kiderült, nem csak Magyarországiak, hanem a határ innenső oldalán lakók (Kisszántó, Tenke, Nagyvárad, stb.) is voltak a több mint 40 fős csoportban. Ugyanis a szervező „Tiszántúli Református Családok Egyesületének” a Partiumban is vannak szép számmal tagjai és szimpatizánsai.

Tripó István
polgármester

Az utazás fáradalmait a *Sámuel Szociális Napköziotthon* étkezdéjében egy csésze tea és egy karéj kalács mellett pihenhették ki a vendégek. Itt megtörténtek a bemutatkozások is. A szóvivő szerepét Gavallér Lajos református lelkipásztor vállalta magára. Tripó István, Vámosláz község polgármestere (ide tartozik közigazgatásilag Micske) köszöntötte látogatóinkat és röviden be is mutatta a hét faluból álló községet.

Innen átvonultunk a „Miskolczy Károly” általános iskolába, ahol Hodgyai Edit igazgatónő beszélt az intézményről. Röviden bemutatatta az általa szerkesztett kétkötetes Micske-monográfiát és a szépen illusztrált „Hagyományörzés Biharban” című antológia-kötetet. Majd, az általa és férje, Erdei Sándor által vezetett Görböc néptáncegyüttes örvendeztetett meg bennünket egy rögtönzött, de annál nagyobb sikert arató előadással.

Innen átvonult a csoport a tavaly, 2012-ben megnyílt Tájházba (gondnoka Zöld Margit), aztán pedig a falu központjában kialakított emlékparkba, ahol húsz híres Micskeinek állítottunk emléket.

Tervben volt még a híresebb épületek, kúriák (Jakó, Miskolczy, stb.), pincék látogatása, de az időbeni csúszás miatt erre nem kerülhetett sor. Viszont az egymás mellett álló két templomot csak sikerült bemutatni: a római katolikust Giosanu Leonard plébános, a reformátust Gavallér Lajos lelkipásztor. A református templomban a tiszteletes úr bemutatta az általa szerkesztett „Micskei Füzetek” helytörténeti sorozatot is, ami már a 18. kötetnél tart.

A *Sámuel bentlakás* étkezdéjében feltálatl ebéd előtt még jómagam is felolvastam néhány versemet, de, mint később kiderült, nem sikerült elvenni a hallgatóság étvágyát. Ebéd közben a micskei gyerekek furulyacsoportja szolgált zenei aláfestéssel.

Délután a csoport meglátogatta a közeli Érabrány árpád-kori templomát, ami Bihar megye legrégebbi még álló temploma. Meglepetésemre itt derült ki, hogy a főszervező nejének felmenői érabrányiak. Ott is vannak eltemetve.

Végül a csoport Sződemeter felé indult meglátogatni Kölcsény szülőházát és találkozni az ottani csekély számú gyülekezet tagjaival.

A Görböc néptáncgyűttes

Emeld föl tekinteted

Csak bú, csak sár,
sűrű mocsár
nyomorú életed?
Értelmét megleled,
csak emeld föl, emeld föl tekinteted.

Csak köd, csak por,
tömör nyomor
szomorú életed?
Értelmét megleled,
csak emeld föl, emeld föl tekinteted.

Csak szenny, csak könny,
s örök közöny
csömörös életed?
Értelmét megleled,
csak emeld föl, emeld föl tekinteted.

Csak jaj, csak fáj,
komor homály
halódó életed?
Értelmét megleled,
csak emeld föl, emeld föl tekinteted.

Csak füst, csak máz,
kába hagymáz
béklyózott életed?
Értelmét megleled,
csak emeld föl, emeld föl tekinteted.

Csak fel, csak fel,
a fény felel,
mert itt lent elveszett
életed megleled,
csak emeld föl, emeld föl tekinteted.

Ha volna bár...

Ha volna bár egy csöppnyi csak
benned is ami szikra, mag,
vagy bármi más, mi önmaga
tünékeny semmi, mit sem ér,
de mit teremthet, égig ér,
lehetnél nap mint nap csoda.

De tompa, renyhe életed
haszontalan, ha tengeted,
úgy oszlik szét minden napod,
mint csökött ködrongy, nyomorék
pocsolya színén buborék.
A csodát meg sem láthatod.

Miért bánt?

Miért bánt
lepcsés verebek
nagyképű csivitelése
még nem romlott
fecskevárak
árvult mellvédjén?
Hisz tudod,
ha gyilkol is a tudat,
denevérek sejtelmes,
makacs csapongása
csak őrségváltás
délceg kőszálakon,
s téged is egyre kísért
a burjánzó
kakukkhazafiság.

Szűkül

Szűkül a léted,
zárul körötted.
Szűkül a lelked,
borul fölötted
mély vaksötétre
egednek kékje.

Itt te vagy röge
e földnek, népnek.
Ott majd örökre
idegen lépted.
Itt lásd, ott késő!
Döntésed végső.

Mit hiszel, hinnél,
távoli tájra
magaddal vinnél.
Ott tán majd várja
jöttödöt új fény
- sorvasztó remény.

S ki egyszer elmegy,
százszor hiányzik.
Hová ér, mindegy.
Ott meg se látszik.
Beolvad, jó ha
kényszerű jóba.

Ha

A végtelent
lemérheted,
mi képtelen,
elérheted.
Nem nyughatsz
mégsem soha,
ha nem érint
meg a csoda.

S léted lehet
bár jeltelen,
s nem figyelhet
rád múlt, jelen,
a nagy titkot
ha már bírod,
nem vég, kezdet
lesz majd sírod.

Botos Júlia
lelkipásztor

Vedresábrány

Vedresábrány az érmelléki hegyek alatt, Margittától délnyugatra, a Berettyó mellett, Monospetri és Érfancsika közt fekvő település.

A templomról: *„A falu fölé emelkedő dombnyúlványok déli peremére épült kicsiny vedresábrányi Árpád-kori templom tömegében őrzí XIII. századi felépítését. Az épületbelső megfelelő helyreállításával még remélhető a középkori értékek bemutatása.”*

(Emödi Tamás: A Királyhágómelléki Református Egyházkerület műemléktemplomai)

A vedresábrányi református egyházközség jelenleg mindössze 120 egyháztagot számláló kicsiny közösség. A gyülekezet ennek ellenére tenni akar, és fenn akarja tartani az egyház épített örökségét, valamint lehetőségeihez mérten fejlődni és épülni szeretne.

Az elmúlt évben nagy munkálatba kezdtek azáltal, hogy nekifogtak az Árpád-kori templom helyreállításának, illetve az eredeti felépítés visszaállításának.

A munkálat a tetőzet cseréjével, valamint a falak megemelésével kezdődött és az eredeti ablakhelyek visszaállításával. Ez a munka folytatódik, és reménykedünk, hogy ha kész lesz az épület, akkor nemcsak a külső szépségét csodáljuk majd, hanem azt meg tudjuk tölteni tartalommal is.

Ebben az évben bejegyeztettünk egy szervezetet is, amely a Hulda nevet viseli. A szervezettel szeretnénk a gyülekezetben elősegíteni különböző programoknak a szervezését, illetve lehetőség szerint a szeretetszolgálatot erősíteni. A szervezet fő célja, hogy olyan rendezvényeket szervezzon, amely mindenkinek szól, amely megszólítja úgy a gyermekeket, a fiatalokat, mint a szülőket vagy az idősebb korosztályt. Szeretnénk meghívni előadókat, akik előadásokat tartsanak különféle témakörben, illetve ifjúsági napokat szervezni, amely nemcsak a kicsiket, hanem a nagyokat is megszólítja. Ezen felül nem rejtett célunk az sem, hogy más szervezetekkel is felvesyűk a kapcsolatot és tapasztalatot cseréljűnk, valamint közös programokat szervezzűnk.

Székelyföldön és az Aldunán

- részlet -

Azonban tovább haladunk, a vidék még mindig az előbbi, kevés változással, midőn a legközelebbi kis magyar, református községbe, *Sáromberekre* érünk – Torda-Maros megyében – hol *gr. Teleki Samunak* sánczczal s részben fenyesekkel körül vett igen szép kastélya diszük, gyönyörű udvarkertjével, hová balról, a Marospartján levő Sárpatakáról festői kép gyanánt látszik át gróf Teleky Károly és Domokos diszes fehér kastélya. (...)

Sáromberek Marosvásárhely felőli szélén jobbra betérünk a temetőbe vezető utra, s a meredek domb alatt melyen a temető is van, leszállva kocsinkról, a legmeghatóbb érzelmek között keressük fel a *temetőt*, s a hosszú feliratu sírfák között északra tartva, elérjük a *gr. Teleky-család* nagy széles sirboltját, melytől néhány lépésnyire a temető észak-keleti szegletében, a szerencsétlen, erőszakos halállal kimultak sírjai között van egy fiatal tölgyfa, a tölgyfától északra, a Lengyel János és Kristóf Ferencz sírja között van egy jeltelen, be sem hantolt, sirorom.

Browning György angol költő és utazó sírja ez.

Browning György, *angol költő* már huzamosabb idő óta utazott hazánkban, tanulmányozta ennek vidékeit, népeit, nyelvét, – utóbbi időkben *Hátszeg vidékein* járt, megbámulni annak festői táját; – onnan idejött, hogy bejárja és tanulmányozza a *Székelyföldet* s *Sáromberek*en *gr. Teleky Sámuel* vendége volt.

Elindulásunk előtt a legédesebb reményeket kötöttük ahhoz, hogy ez angol költővel a *Székelyföldön* özszejövünk, megismerkedünk s mily élvezetes órákat szerzünk magunknak, ha majd ő elbeszéli magyarországi tapasztalatait. Azonban elindulásunk előtt egy pár nappal megdöbbenve olvasánk a hirlapokból, hogy az angol költő ismeretlen okokból nyakát borotvával átmetszve meghalt, és *Sáromberek*en el is temettetett. A haldokló kérése csak az volt szíves házi gazdájától, hogy sírfájára ezt irassa csak:

„Itt nyugszik *Browning* György angol költő.”

De kérése nem lett teljesítve, sirdombja behantolatlanul, jeltelenül áll, – egyetlen kis fa volt ültetve sirjához, de az is kiszáradt!

Nem is tudnánk hol van eltemetve, ha ezek a sirt ásó jó emberek – kik jelen voltak az „*ánglius*” temetésén – meg nem mutatnák ezt.

Itt nyugszik az *erőszakos halállal kimultak* sírkertjében, – itt nyugszik jeltelen, mintha ő is *magyar* költő lett volna, kiknek csak akkor akarunk már siremléket állítani, midőn a sirhalom is ellapul és felismerhetetlenné lesz elporladt csontjaik felett. Itt nyugszik e rögs sirdomb alatt, rideg sírban, mintha ezt rajzolta volna „*Téli rózsá*” című utolsó költeményében:

*Tél van, az énekes madár
Nem zeng többé vig éneket.
Bájló nyári danáját már
Nem hallom, ha felébredek...*

(...) Ha messze honába – kéklő tengeren túl boldog *Angliába* – *madarak* repülnek, ha a sirhalomnak durva göröngyeit fedetlen rögeit alágörgető *szél* felkeresi messze a költő hazáját: mit fog elbeszélni?... Szomorú dolgokat. Szép *Magyarországnak* virágos téreit, rengő kalászosokkal hullámozó síkjait, délibábos rónát, tűz boru hegyeit, festői szép Erdély regényes völgyeit aki összejárta, aki annak népét úgy ismerni vágyott, hogy aztán általa ismerje a világ –: a *költő* ott nyugszik durva göröngy alatt, hanttal se fedve be, jel nélküli sírban.

Mit fog majd az *anya*, szerető *testvérek*, szomorú *barátok* gondolni mi rólunk?!... (...)

Legyen boldog álmod!...

Letörölve szemeinkről a részvét meleg könnyeit, melyet az *angol költő* elhagyott sirja csalt abba, visszatérünk kocsinkhoz és Sáromberekén keresztül folytatjuk utunkat *Gernyeszeg* felé, melynek zsindegyel, deszkával és zsuppal fedett s az utcza felől deszka kerítéssel ellátott házai között, a kerek gombán végződő sugár tornyu ref. templom előtt elhaladva, elérjük gróf Teleky Géza gyönyörű *kastélyát*, melynél nem sok lehet szebb még Erdélyben sem, a hol pedig oly nagy a szép kastélyok száma.

Elhagyva Gernyeszeget jobbról a hegyek közelednek hozzánk s nem sokára *Körtefája* kis magyar falu déli széléről egy észak-keletre nyuló hosszú völgyre nyílik kilátás. Történeti nevezetességű hely ez *szabadságharczunk* idejéből, mert 1849-ben, a mint a rút árulás a fegyvert lerakatta és annyi hős bajnokot juttatott csúfos halálra, a székelyek vezére Gál Sándor a *Székelyföldről* ezen völgyön huzódott le és a Szász-Régenben és Marosvásárhelyen állomásozó roppant orosz hadsereg czirkáló csapatai között itt átvágta magát bátor és hős elszánt csapatával, Sárpatakánál ágyúival együtt az akkor nem nagy Maroson keresztül elmenekült az oroszok bámész csudájára, és csak azután Zsibónál volt kénytelen lerakni a fegyvert későbbben.

Most már egyelőre szászok közzé jutunk, hol vegyesen laknak magyarok, székelyek, szászok és románok. (...)

Csinosan rendezett kis szász falu ez a *Petele*, a hová e vegyes vidéken először jutunk. A házak kéménytelenek, de azért igen csinosak. (...) Az egész falu ilyen szép és szabályosan rendezett tiszta házakból áll. Még a lakosok nagy szorgalmáról kell dicsérőleg megemlékeznünk.

Egészen bealkonyodott, mire elérünk *Radnótfáján* és a Maros vizén keresztül a szépen kivilágított *Szász-Régenbe*.

Szász-Régen a Maros folyó jobb partján a Görgény-patak torkolatával szemben (5652 lakossal bíró) igen csinos város, melynek lakói $\frac{2}{3}$ részben szorgalmas, de nem valami dicséretesen magyar érzelmű *szászok*, $\frac{1}{3}$ részben magyarok és románok. A szászoknak van itt *gymnasyumok*, hol *német* nyelven tartatnak előadások. Az ipar igen fejlődött állapotban van. Baromvásárai messze földön híresek. Igen szép téres piacza van, körülvéve emeletes házakkal. Szintén a piacra nyílik a *két emeletes* csinos nagy *vendéglő*, melyben lehetetlen meg nem dicsérni a *szászok* szokott és közmondássá vált *tisztaságát*, – a kiszolgálat és az ár felszámítások ellen sem lehet panasz.

Itt született a török mozgalmakkor nagy hirre emelkedett Dr. *Erődi Béla* jeles író s jelenleg *fiumei* gymnasiumi igazgató, kitűnő nyelvtudós, kinek *török-nyelvtanáról* is igen elismerőleg szól a bíráló, – egyszerű iparos szüléktől, – kinek tehát az a diszes állás, melyet az irodalomban és világban teljes joggal

elfoglalt, kétszeres dicséretére szolgál, mert oda önerejéből küzdötte fel magát.

Egy szóval a szép vidékü csinos és *Szász-Régen* külsejéről elismerőleg kell szólanunk, valamint *magyar* lakóinak *honszeretetéről* is, csak azt nem sajnálhatjuk eléggé, hogy *szász* lakói oly kevés rokonszenvvel viseltetnek a magyarok iránt, mintha nem őket fogadták volna be vendégszeretőleg egykor a magyarok.

Beszállásolás után lemegyünk a vendéglő diszes nagy éttermébe, hol a magyarság jelesebb embereivel ismeretséget kötünk s barátságos körükben hallgatjuk azt a közönséges cigányt, ki *tillinkójával* bátran versenyezhetne Nagy Jakabbal, a nagy hírű tillinkó művésszel...

(...)

A *Vaskapu* zajlása most sem kevésbé haragos, de azért szerencsésen áthatolunk rajta s vágyó gyorsasággal közeledünk a Duna közepén álló *Ada-Kaleh* szigethez, ehhez a pusztuló romnak látszó várhoz, melynek némely kőfala deszka kerítéssel van pótolva. (...)

A kikötő katonás egyszerűséggel, de zöld galyakkal csinosan fel van diszítve, – az erőd legmagasabb árbocznán *osztrák* és *magyar* zászló lobog.

A kikötő el van borítva török férfiakkal, gyermekekkel és katonasággal, mely vegyes csoport kellemes háttérét képezi az egyenruhás tisztjei élén álló szigetkormányzónak és a sziget keleti nemzeti öltözetű török lakossága küldöttségének élén álló török konzulnak.

Ada-Kaleh sziget egy korabeli képeslapon

Katonai csend van.

A mint kiszállunk, előlép a sziget-parancsnoka *Bibus* Alfréd – százados az osztrák-magyar 39-ik gyalog ezrednél – s *német* nyelven katonás rövidséggel meleg hangon üdvözlí a társaságot, kiemelvén, hogy feledhetetlen lesz előttük ez a nap, melyen a társaság ezeket a történelem által megszentelt falakat meglátogatta. Erre társaságunk elnöke *Urváry* felelt szintén németül, kifejezést adva örömünknek, hogy itt is honfitársakra találtunk. Majd elő lép *Spire* orsovai török konzul és a sziget *török* lakosságának nevében *francia* nyelven köszönt bennünket, mint a *kelet fia*i által szívesen látott vendégeket, – mire *Erdődi Béla török nyelven* válaszol, tolmácsolva társaságunk boldogságát, hogy utközben a testvér törökökkel is van alkalmunk megismerkedni.

Elképzelni talán igen, de leírni nem lehet azt az óriási hatást, a mit *Erdődi* rokonszenves hangon tartott beszéde a törökökre tett. Mint pirulnak ki egyszerre a sötét barna arcok, – mint csillognak az öröm tüztől a sötét fekete szemek, – mint reszkettet meg az ódon falakat a lelkesülten felharsanó „*Csok jassa!*”

Ezután beindulunk a sziget várába, mely a szép zöld part után mindjárt következik, hol a katonák képeznek sor falat. *Németül* kérdjük tőlök, melyik ezredhez tartoznak, mire méltatlankodva mondják *magyarul*:

– Nem vagyunk mi nimetek, uram, hanem *debreczeni* fiuk!

(...)

*Jókai is elvitt száz csodás vidékre,
az Aranyember-rel Senki szigetére.*

(...)

*Hová is mennék már, nincsen mesevilág,
minden csoda felett ott ül a valóság.
Hová elmehetnék, Senki-szigetére,
azt is süllyesztették Duna fenekére.*

1974

(*Sárközy Gerő: Apám könyvei* – részlet)

Lódi Viktória Zita versei

Szeresd az embert, hisz testvéred Ő
Bár lelkét megsebezte a múlt idő
Értsd meg a bűnöst, az embert lásd benne
Sok kísértés munkált szegény testvéredbe
Behatolt lelkébe, mint szívbe a penge
Kárhoztató, gyenge: elveszett önmagában
Egyedül Krisztus csak gyógyír a halálban
Aki minden embert oly tisztán szeret
Lásd hát a bűnösben a Testvéredet
A saját erőnkől jobbak mi sem vagyunk
Csak tévelygünk, bántunk, egymásba vág szavunk
Ezért mire vágyom Isten elé vittem:
Erősítsük egymást a Krisztusi hitben

* * *

Köszönöm Istenem, mindent amit adtál
Köszönöm, hogy védtél, magamra nem hagytál
Köszönöm a szépet, s köszönöm a rosszat
Ami megtanított: az élet mit hozhat
A sok feladatot, és a nehézséget
Aminek hol bánat, hol öröm vetett véget
Köszönöm Istenem az egész életet
De legfőbbképpen azt: ha járhatok veled,
Ha járhatok veled, ebben a világban
Elég nekem ennyi, semmi kósza vágyban
Nem bízik a szívem, sem a lelkem többé
Csak te légy velem már, s vezess mindörökké

Debrecen – Nagykereki

Gyógyító gombáink

Tavasztól késő őszi erdőkben-mezőkön megjelennek a nagygombák. A gyűjtők, gombászok félve szedik, nehogy mérgező is kerüljön közé.

Ezeket a nagygombákat a következőképpen csoportosíthatjuk:

- ehető, pl. a császárgalóca;
- ehető, ugyanakkor gyógyhatásúak is: a shiitake;
- nem ehető: a bükkfatapló;
- nyersen mérgezők: a piruló galóca (csak 20 perces főzés után fogyasztható);

Légyölő galóca

Gyilkos galóca

- mérgezők: a légyölő galóca (nevezik mese- vagy bolondgombának, mert kábító - hallucinogén - anyagot is tartalmaz). Ezt a piros kalapú, fehér pettyes gombát gyakran még a szakemberek - biológusok - is összetévesztik az igazi gyilkossal;
- halálosan mérgező: a gyilkos- és fehér gyilkosgalóca, nem tartalmaz hallucinogén anyagot, de egy nagyon erős mérget, az Amanitint igen.

Míg a légyölő a legyet bódítja, a gyilkos az embert gyilkolja.

A galóca - latin neve Amanita - nem a mérgező - mérges gombák neve, hanem egy gomba családé, melyben vannak ehető és mérgezők is. A méregtani

statisztikák szerint a gyilkos galóca mérgezették 10-30%-a meghal, kórházi kezeléssel a betegek 70-90%-a megmenthető. A gyilkos galóca mérgezésre az 1980-as évek közepétől gyártanak hatásos májvédőt a Legalon Sill ampullát, de legbiztosabb ellenszere a gombaismeret és a piaci gombaellenőrzés, így nem történhet

mérgezés. (Szakorvostól hallottam, hogy a gyilkos galóca mérgezett „ügyis meghal”. Ez így igaz, de nem biztos, hogy gombamérgezésben.)

*

Több, mint 20 gombából mutattak ki az egészségre jótékony hatású anyagot. Ma már ezeket a gombákat termesztik, így tudják biztosítani a növekvő szükségletet.

A legnagyobb mennyiségben termesztett gombák a csiperke (*Agaricus*) 37,6%, a Shiitake (latin neve *Lentinula edodes*, magyar neve japán vagy illatos fagomba) 16,8%, a laskagomba (*Pleurotus*) 16,3%.

A gyógyászatban az összetett cukrokat tartalmazó, immunerősítő gombákat használják leggyakrabban, mint a Pecsétviasz, Lepketapló és a *Shiitake*-t.

Shiitake (*Lentinula edodes*, illatos fagomba)

A *Shiitake*-t Kínában és Japánban 2000 éve használják, 1000 éve termesztik, mint ehető és gyógyhatású gombát. Németországban 1909-től termesztik. Ma már Bihar megyében, az Érmelléken is beszerezhető.

Távol-keleten vadon is előfordul, Észak-Amerikában, Nyugat-Európában, Kínában és Japánban nagy mennyiségben termesztik.

Leírása: elhalt faanyagokon termő, melegkedvelő, magas páratartalmat igénylő, közepes-, nagytermetű gomba. Kalapbőre barna, középen sötétebb, lehúzható. Lemezei fehérek, halványsárga árnyalattal. Tönkje világos barna, görbe, többnyire nem a kalap

központjából indul ki. Húsa fehér, a kalapban puha, a tönkben kemény, fás. Enyhén fokhagyma-, medvehagyma illatú. Íze (a fehérjékben gazdag ételekre jellemző) a nemrég megtalált ötödik alapíz, az umami ízérezéket kelti. (Alapízek: édes, keserű, savanyú, sós és az umami.)

Beltartalma: jelentős kálium- és fehérjeforrás. Tönkje cinket is tartalmaz, ennek szerepe van az immunrendszer aktivizálásában. Fehérjében valamennyi aminosav megtalálható, az esszenciálisak is – amit a szervezet nem tud előállítani. Jelentős B vitamin forrás, tartalmazza a D₂ vitamin provitaminját, az ergoszterint. Fő hatóanyaga egy nagy molekulású összetett cukor, a Lentinán. Nem tartalmaz semmilyen méreganyagot, sem kábítószer.

Gyógyhatásai: a hatóanyagok összesített – szinergista – hatása érvényesül, hatásosabb, mint a Lentinán-kivonat egyedül.

A több száz éves népi gyógyászat tapasztalatait az utóbbi évtizedek orvostudománya többségében igazolta is. Állatkísérletek, laboratóriumi, hatástani, klinikai vizsgálatokkal igazolják egészségre gyakorolt jótékony hatását.

Ismert gyógyhatásai: (Wesser nyomán, 1999) immunerősítő; daganatellenes; gyuladáscsökkentő; koleszterin – vérzsír – csökkentő; májvédő; baktérium- és vírusellenes; vérnyomás csökkentő; vércukorszint szabályozó; veseerősítő; potencia növelő; az influenza oltás természetes változata – alternatívája.

Ajánlatos egyszerre adni a sugár- és kemoterápiás kezeléssel, és a daganatos műtétek után, áttétek megelőzésére, az életminőség javítására, mint egy kiegészítő – naturista kezelést, nem mint gyógyszert, hanem mint táplálék-kiegészítőt (supliment alimentar) javasolják.

A sugár- és kemoterápiás kezelés mellékhatásai, amit a Shiitake adása csökkent:

- gyengeség, fáradékonyság, rossz közérzet, hányinger, étvágytalanság, súlycsökkenés, éjszakai izzadás.

A *Shiitake* gombának is lehetnek mellékhatásai, de ezek ritkák, nem súlyosak, mert egy ehető, árusítható gomba:

- a bőrön orstorsapás-szerű vörös csíkok jelenhetnek meg, Shiitake dermatitisznek nevezik. Megelőzhető hús perces főzéssel.

- véralvadás-gátló, vérhígító hatása miatt nem ajánlják együtt adni Aszpirinnel vagy más vérhígítóval.

- a termelő és a feldolgozó személynél spórák bőséges be-
légzése allergiát - túlérzékenységet - okozhat. Ezért az orr és a
száj elé maszkot használunk.

Már több készítményt forgalmaznak Spanyolországban
(Mikofarina), Franciaországban (Shii Taker), Németországban
(Lentinulin) néven. Ausztriában törzskönyvezték és használják
a kórházak onkológia osztályain.

Időszerű lenne, hogy a laikusoktól, gyógyfüvesektől, természet-
gyógyászoktól átvegyék az onkológusok ezt a naturista - nem
kémiai anyagokkal történő - kezelést.

Egy önkéntesekből álló kolektíva: orvosok, gyógyszerészek,
asszisztensek, a Nagyvárad „Gavril Curteanu” Kórház dolgozói,
nyugdíjasai írásban felajánlottuk a kórház vezetőségének a
gombapor elkészítését 2012 decemberében. Munkánkat, a
feldolgozást, anyagi juttatás nélkül végeznénk. Kértünk egy
helységet az onkológia osztályon, és hogy a kórház vegye meg
a gombát, mint egy diétás ételt a daganattal kezelt betegeknek.

Adagolása: az onkológus szakorvosra bízuk, napi 6-9 gramm
gombaport az ételbe belefőzni. Hatóanyagai a főzéssel nem
bomlanak, az étel ízét javítja, mert egy ehető, jó ízű csemege
gomba.

2000-ben egy *Shiitake* termőtömböt kaptunk, A termést
szárítottuk, daráltuk, szitáltuk. Egy természetjáró, daganatos beteg
kollégánő elkérte, mert ezt írta fel onkológus szakorvosa Német-
országban. Kisegítettük.

A gyógyhatású gombákat nevezik a 21. század gyógyítóinak,
a *Shiitake*t életelixírnak, csodagombánaknevezik, lassítja az öre-
gedési folyamatokat, a beteg életminősége javul, tovább él.

Míg a 20. század nagy vívmánya: a mikroszkopikus
gombákból előállított antibiotikumok - a Penicillin, Cefalosporin
és ezek származékai, addig a 21. század reménysége, a kutató-
orvosok szerint a gyógyhatású nagygombák.

Szerzők:

Dr. Biró-Horber Márta - gyógyszerész-toxikológus, Budapest

Dr. Horber Katalin - szakorvos, Tatabánya

Horber Pál Gáspár - gyógyszerész, gombaszakértő, Nagyvárad

Erdélyi ének

Itt csak könnyet töröl a kendő,
csak búcsút int, nem hívogat.
Virággal a nyár nem borítja
csak a sírokat.

Lakodalmas nép előtt zárva,
halottnézőknek nyílnak csak
az ajtók. És a nép, tükrére
örömnönnepen is gyászfátyolt aggat.

A székely legények kaszája
porladó csontba, kőbe vág.
Hallgat az ajkuk, róla a nótát
régén ellopták.

Ordít az orkán a Hargitán,
holló ül fent a Cenk-hegyen.
Halott ősök szellemárnyai
csendesesen lépjetek, csendesesen.

A hadak útján sápadoznak,
ritkulnak a szent csillagok.
Könnyükkel sodornak szálát
a székely asszonyok.

Hegyek mennek, nagy terhet húznak,
párolognak a lovacskák.
Ha valaha, most még jobban
csináljuk a kalákát, a kalákát.

1932

Nézem a fiamat

Ma még az enyém a tiszta lelke,
ahogy az Úr belélehelte.
Reggel felém tárul a karja,
hogy kézen fogjon, ő akarja.
Ha megijed, szalad elébem,
tudja, én vagyok, aki védem.
Keresztutaknál nem mer letérni,
merre menjen, ma még megkérdi.

De tudom, hogy eljön az óra,
süket lesz az apai szóra.
Én védeném, de jaj, hiába,
nem bízik majd csak önmagába.
Titokban szövi álmát, tervét,
alig értjük majd egymás nyelvét.

Én a múltat fogom idézni,
ő meg előre tud csak nézni.
S rámszól, ha visszaesengem:
„Mi dolog, hogy kerestek engem?
A lábamat lekötni vétek,
az én utam más, mint a tietek.”

Akkor, bár a szívemben vérzek,
igaz lesz mégis, úgy érzem.
Hisz a szava az én beszédem,
ezt mondtam én is egyszer régen.
A sorsomat előre látom,
megáldom majd és elbocsájtom.

(Részlet Sárközy Gerő első, 1933-ban kiadott,
A barázdák dala című kötetének Előszavából)

Parasztköltő. Annak vallja magát a trianoni batáron túl a regényíró Szabó Pál, s a két lírikus: Sértő Kálmán és Számadó Ernő. Annak vallja magát a mi magyar kisebbségünk biharországi fiatal poétája, Sárközy Gerő is, aki hírlapokban szétszórt verseivel régen belopta már magát sok művelt magyar szívébe, s aki ezzel az első kötetével indul el megtartani és öregbíteni azt, amit szerzett. (...)

Mi batározza meg tehát a mai parasztköltők, népi költők jellegét? Ők is kiléptek már a nagy Névtelen öléből, – a műköltészet ezer finomságát, csiszoltságát pedig még nem ismerik. Vigyázniok kell, hogy két szék közt a pad alatt ne maradjanak. Mi tartja meg őket? Az eke szarva tarja meg. Az, hogy szántóvetők maradnak, mint Sárközy Gerő. „Az eke szarván, szántás közben írom verseim nagy részét”, vallja költőnk magáról. Hát ez az. Ez adja értelmét, jelentőségét, létjogosultságát az ő költészetének. Az, hogy ő „egy termőrög, mit felvet az eke”. Az ő legsajátabb világáról, a földműves élet hangulatairól, a falusi élet örömeiről-bajairól, a földdel való nagy, ősi közösségről énekel. Szigorúan ehhez tartja magát, s nem kalandozik el se testben, se lélekben olyan tájakra, amelyek neki és költészetének idegenek és némák volnának. Otthon marad. A „Szombat este falun” olyan millió-rajz, amely akármelyik műköltőnek is dicsőségére válnék, de melyet semmilyen műköltő így megírni nem tudna. Új magyar realizmus. A „Jöjj velem” című szerelmes vers kedves, primitív képeivel új magyar népi romantika. S a népi gyökerű új magyar szociális költészet keresve sem találhat magának gyönyörűbb mottót, mint azt, melyre Sárközy Gerő csak úgy rátalált, mikor azt írta, hogy mi szeretne lenni: „Kolompszava nagy embergulyának.”

Egy új magyar Anonymus levetette álarcát. Segítsétek, hogy a népköltészet és műköltészet között el ne vessítse drága önmagát. Kívánjátok neki, hogy az eke szarvát el ne eressze, mert ma itt nálunk mindenkinek otthon a helye.

Vegyétek, olvassátok, és szeressétek nagyon.

Reményik Sándor

Fiatalság a vörös pokolban

A nevem Kelemen Béla. 1930-ban születtem Biharfélegyházán. Jelenleg nagyváradai lakos vagyok. Szülőfalum Biharfélegyháza a Trianon-i döntésig Magyarországhoz tartozott. Majd 1940–1944-ig újra magyar világ lett. Ennek a szovjet megszállás vetett véget.

1949-ben egy akkori kommunista és államellenes összeesküvésben vettem részt. Röpcédulákat szórtunk. Abban az időben a nagyváradai securitatehoz tartozott Bihar, Szilágy és Máramaros vármegye. Nagyváradról minden éjjel járt ki a securitate (kommunista államvédelem) és tartóztatta le az embereket.

Akkor hozódott elő, hogy akik aratók voltak és cséplőgépnél dolgoztak, munkások pénzbelileg kell fizetni őket. Addig a javadalmazás terményben volt. A munkás(ok)nak nem volt kenyere, a gazdá(k)nak pedig nem volt pénzük, hogy fizessenek. Országszerete, jobban mondva Temes, Bihar, Szatmár, Arad, Szilágy megyén végigseprődött egy általános kormányellenes tüntetés és akkor előadódott az, hogy a securitate fellepett és Bikácson agyonlőtték három embert és a katolikus plébánost. Ott, helyben, a cséplőgép mellett agyonlőtték a munkásokat, a papot meg a plébánián. Biharon, Nagyvárad mellett pedig két embert lőtték agyon. Egyiket az egyik falu végén dobták, hajították ki a kocsiból, a másikat a másik falu végén és két napig nem volt szabad elvinni őket onnan, hogy megfélemlítsék a népet.

Mi akkor, mint kommunista ellenes ifjak, fel akartunk lépni az embertelen bánásmód, az embereket szándékosan pusztító, a gyűlölet magvát elhintő rendszer képviselői ellen. Sokan voltunk a szervezetben (románok, magyarok, németek, szlovákok), de

Kelemen Béla
tizennégy év börtön után

nem ismertük egymást, csak a mi csoportjainkat. Úgy volt felépítve a szervezet. Mi akkor Bihar településen azon a tüntetésen ott voltunk, és ott voltak a securitatétól is civilbe öltözve és a barátaink megverték őket. Akkor nem derült ki, hogy kik voltak a verőlegények.

1950. április 20-án döntöttünk úgy, hogy mi kiszabadítjuk a bebörtönzötteket. Fegyverrel! Fegyverünk volt mindönknek, ami a háborúból maradt meg. Elhatároztuk, hogy meg fogjuk állítani az autókat ami hozza és Félegyházán át viszi Nagyváradra a letartóztatott embereket. Úgy határoztunk, hogy kimegyünk az országot szélére. Ott barátaink kivágtak egy nagy, nyolc méter hosszú nyárfát, és azt keresztbe fordították az országúton, hogy ha jön az autó, álljon meg. Engem kiküldtek körülbelül 150 méterre, egy villanylámpával, hogy ha jön az a bizonyos autó, én világítsak az elemlámpával és akkor ők rögtön keresztbe húzzák a nyárfát az országúton. Igen, jött egy terepjáró úgynevezett dzsip (jeep) kocsi, az amerikai hadseregből maradtak azok le, és jött vele négy személy. Nyitott kocsi volt az, és amikor a sofőr látta, hogy egy nagy nyárfa keresztben van az országúton, húzódott a nyárfa hegye felé és nem állott meg. Akkor két barátunk belelőtt a kocsiba, hogy álljon meg. (Azok az amerikai kocsik úgy voltak gyártva, hogy ha a golyó eltalálja a benzint vezető csövet, rögtön összehúzódjon, s nem spriccolt ki belőle a benzin.) Az átugrotta a nyárfa hegyét és elszaladt. Akkor mi összejöttünk és úgy határoztunk, hogy nem sikerült és menjünk hazafelé. Körülbelül úgy 200 méterre a tethelytől (a Berettyó-híd közelében, Biharfélegyházán) találkoztunk, mert félegyháziak is voltunk, meg hodosiak. Három hodosi, négy félegyházai volt. És arra jöttünk rá, hogy ott felejtettük a fejszét, amivel kivágták a fát. Érte menjünk, vagy ne menjünk? Azt mondták a fiúk, hogy egye meg a fene, ha ott maradt, ott maradt, menjünk hazafele. Mindegy volt, ha ott maradt is, mert minket arról nem ismertek volna meg. Igen ám, de kiszállt a securitate, a lovas milícia, a környékbeli csendőrség, rendőrség, határőrség, voltak vagy 150-en és nyomozásnak indultak. A fejsze olyan volt, hogy meg volt élezve a tűzben és a láng megcsapta a fejszének a nyelét. Gondolták ők, hogy valami cigány munka

Kelemen Béla családjával a biharfélegyházi hősök emlékművénél

lehet és keresték a vándorcigányokat, hogy jártak-e akkor nap a környéken. Aztán a kovácsokat járták be, a környék falvaiban, hogy ismerik-e a fejszét.

A barátom mondta a bátyjának, hogy „miénk a fejsze, nehogy megismerd már”, hát a bátyja azt mondta, hogy nem ismeri. Igen ám, de házkutatást csináltak a kovácsoknál és a barátomnak a sáros bakancsát az ágy alatt megtalálták, s azon volt egy különleges patkó, ami patkónyomot megtaláltak. Ezek után a barátomat megszorították, ki a barátja és letartóztattak bennünket. Akkor következett a fekete leves, a securitatenál, úgyhogy mi rögtönítelő bíróság, hadbírószág elé kerültünk, hogy megfélemlítsék az egész környéket. Mert mi ellentámadtunk és meg akartuk dönteni a frissen újuló, virágzó népi demokratikus kormányt. Ez volt az ítélet... ezért ítélték el bennünket. Heten voltunk. Akkor a kolozsvári hadbírószág kiszállt Nagyváradra és rögtönítelő bíróság elé kerültünk. Három hét alatt el lettünk ítélve halálra. Meg volt engedve a fellebezés.

A fellebezésünk két és fél hónap után jött le és három barátunk maradt a halálbüntetéssel, ez volt július 29-én. Őket kivégezték augusztus elsején hajnalban: Oláh Lajos, Kiss József hodosi, Uri Imre biharfélegyházi. Én, Kelemen Béla 20 évi kényszermunkára, két barátom Hegedűs Géza, Seres Sándor 15-

15 évi kényszerszolgálatára, Mazsuj Gyula 10 évi kényszerszolgálatára. Akkor volt velünk egy román ember 25 évi kényszerszolgálatára. Egy román határőr főtörzsőrmestert 8 évre azért, hogy beszélt az egyik barátunkkal.

Minket akkor elvittek a nagyenyedi barátunkkal. Akkor, október 15-én nyílt meg Felsőbányán, Nagybányától 12 km-re az ólombánya. Az ólombánya szovjet mintára volt felépítve. Barakok voltak, és amikor odavittek minket, akkor volt ott 200 ember, kényszerszolgálatosok voltak, akik a román hadseregben, Antonescu marsall idejében, a Szovjetunió ellen harcoltak, mint német szövetségesek. Ezeket a katonatiszteket elítélték, hogy miért harcoltak a Szovjetunió ellen. És minket odavittek negyvenőnkkel és az ólombányában éjjel dolgoztunk, vagy 14 hónapig. Körülbelül 10-12 óra volt a munka és az oda-vissza út. Úgyhogy 10-12 órába telt a napi munkánk. Aki nem csinálta meg a normát, nem kapta meg a napi adagot (élelmet).

A teljesítendő norma első évben 4 tonna. Azután második évben lett 5 tonna. Harmadik évben 6 tonna, negyedik évben 7 tonna, úgy, hogy mindig emelték a normát. Először csak 400 embert (elítéltet) gyűjtöttek össze, majd 500, 600, 700, mikor én elkerültem onnan 789-en voltunk.

1954. november 1-én éhségstrájkba fogtunk. A 789 emberből nagyjából 500 belement az éhségstrájkba, mert követelték a kapcsolattartás lehetőségét a családdal, nem tudtak rólunk semmit, hogy hol vagyunk, ha létezőnk. Meg kértük, hogy adják ki a téli, melegebb ruhát. Ezért lett az éhségstrájk.

En úgy tartottam kötelességemnek, hogy a régi, első odavitt emberek közé tartozom és részt veszek az éhségstrájkban, ami négy napig tartott nálam. Akik elébb bekerültek, hat napig voltak éhségstrájkban.

Akik az éhségstrájkban részt vettek, egy hónapon belül elszállították őket a börtönökbe. Engem nehéz börtönre ítélték el, öt évre. Öt év alatt Nagyvárad, Nagyenyed, Szamosújvár börtönében majd elpusztultam betegségben, gyengeségben, öt telet fűtetlen cellában voltam. A Jó Isten mentett meg! Öt évre voltam ítéelve, hogy nem visznek munkára. Az öt év után kikerültem a Duna Deltába, és szerencsére építkezésekhez. Ott

Kelemen Béla családja körében a magyar állampolgárság felvételekor

állami gazdaságoknál építkeztek (istállókat, disznónevelőket). Talán jobb volt, mint más sorstársaimnak, akik a Duna partot kubikolták, töltötték, vagy télen nádvágásra vitték ki őket. Az borzasztó nehéz volt. Tehát én ott töltöttem akkor négy évet és 1964 májusában amerikai nyomásra kötelezték Romániát, hogy a politikai foglyokat szabadon kell bocsátani.

Közben elfelejtettem mondani az '55-ös eseményt, amikor bekerültek az országok az ENSZ-be. 1955 szeptember 21-én, mikor megnyílt az ENSZ ülése, 15 országot vettek be, 7 demokratikus országot, meg 7 nyugatit. Akkor kötelezte az Egyesült Nemzetek törvénye, hogy politikai foglyokkal nem szabad föld alatti munkát végeztetni, és akkor a politikai foglyokat a bányákból a börtönökbe helyezték, s azután kerültem ki a Duna Deltába.

A börtönéletem 14 év és 4 hónapig tartott.

2012. március 7-én vettem fel újra a magyar állampolgárságot, Debrecenben.

Lejegyezte: Megyesi Károly

FORRADALOM 1989.

Az első segélyszállítmány története.

– részlet –

A romániai forradalom ma már húsz év távlatából egy kicsit más színben tűnik fel, de akkor ami történt, és ahogy történt az lázba hozta egész Európát. Magyarországnak az ott élő magyarság miatt külön szívügye volt, és a szolidaritás, az összefogás azóta is példaértékű.

A saját élményem alapján és az igazság fényében íródott a segélyszállítmány története.

Berettyóújfalu a magyar-román határhoz 24 kilométerre fekszik a 42-es főút, és az E 15-ös nemzetközi út mentén. A határátkelő előtti utolsó nagyobb város. Akkoriban kis áruszállító egyéni vállalkozóként dolgoztam, hatod magammal. Egyszerűen csak tehertaxisoknak tituláltak bennünket. Mind emellett több fuvarozó is dolgozott nagy teherautókkal, itt és a közeli régióban is. Így együtt a lakosság tiszteletét élveztük, mert a szolgáltatáson túl bármilyen segítségre készek voltunk.

1989. december 22-e. Reggel a munkakezdésnél a CB rádió bekapcsolásakor köszöntöttük egymást – mint mindig –, jó munkát kívánva. Ekkor már terjengett a hír, hogy Romániában valami rendkívüli történik, és hogy Temesváron Tőkés Lászlót tömeg védi a templomnál. Napközben ki milyen információval találkozott, rádión beszéltük meg egymással. Különösebben még ekkor nem figyeltünk oda, a munkánkra öszpontosítottunk. Eljött a dél. Ilyenkor, ha tehattuk, ebédszünetet tartottunk, így tettem én is. Szüleim nyugdíjasok voltak, és édesanyám főzött nekem is, hisz náluk ebédeltem. A Déli Krónika szólt éppen a Kossuth rádióban, de ezt már döbbeneten hallgattuk. A rádió tudósítója a temesvári eseményekről számolt be, de a hangján érződött a páni félelem. Minden oka megvolt rá, hiszen behallatszott a tudósításba az utcai lövöldözés. A tüntető tömegbe lőttek és a riporter egy szobában a fal tövében fekvé sorolta,

hova csapódtak be a lövedékek. Mint kiderült, a város felett köröző helikopterből lőttek. Ekkor már világossá vált előttünk, hogy kitört a forradalom Romániában. Ebéd után az izgalomtól egymás szavába vágva soroltuk, hogy mit hallottunk. Majd késő délután valaki szolt, hogy a városi Művelődési Központban a pártok valami koordinációs és információs központot hoztak létre, és munka után nézzünk be. A rendszerváltó pártok közösen, egyetértésben, a Demokrata Fórum, a Szabad Demokraták, a Kisgazda Párt és a Fidesz – de szép is volt! – felváltva nonstop ügyeletet tartottak. A kiállító teremben alakították ki az ügyelőt és a tárolót, mert ekkor már nagyon sok segély gyűlt össze. A helybeli lakosság hozott ki, mit tudott. A burgonyától a befőttig, ruhától a használati tárgyakig minden megtalálható volt. Természetesen, a Kossuth Rádió felhívására az ország többi részén is gyűjtöttek adományokat. Délután fél öt körül, mi, tehertaxisol is megjelentünk a Műv. központban és felajánlottuk a segítségünket, ha valamit szállítani kell. A rádió is bementa, kéri a magánfuvarozók segítségét a segély kiszállítására.

A városban lévő Tejporgyár tejtermékekből ez időben elindított a saját teherautóján egy szállítmányt, amit egy ismert vállalkozó, Szabó Károly kísért. Mint megtudtuk, át is mentek a határon. Tőlünk egy taxit kértek – ezek egytonnás kisteherautók voltak –, hogy még akkor este kell egy élelmiszer szállítmányt átvenni Nagyváradra a gyermekkórházba. Ugyanis, mint kiderült, reggel már nem volt mit adni a beteg gyermekeknek. Úgy két órával később még egy tehertaxit indítottak útnak, szintén Váradra, a felnőtt kórházba, mivel ott sem volt élelmiszer. Mind a két kocsi az éjszaka folyamán szerencsésen vissza is tért. Szabó Károly és a gépkocsi vezető Rövid János viszont még reggelre sem jöttek haza. Mi úgy beszéltük meg az ügyelettel, hogy reggel hétkor jelentkezzünk.

1989. december 23-a. Reggel ébredés után bekapcsoltam a rádiót és míg készülődtem hallgattam a friss híreket. Utána indítottam a kocsit és hétre a kultúrházhoz mentem. Csak érdekességként: ez az épület a város egyik legszebb háza. A húszas évek végén épült Levente Háznak, nagy színházteremmel, és sok-sok helyiséggel. Az avatóünnepséget maga Horti Miklós, akkori kormányzó személyes megjelenésével tisztelte meg. A

háború után lett művelődési ház, majd Művelődési Központ. Mire odaértem már ketten besoroltak, így én lettem a harmadik, de rövidesen teljes lett a létszám. Kiss Zoli éjszaka tért haza Váradról és ő is hallotta a lövöldözéseket. Információink szerint a nagyváradi reptér területén voltak tűzharcok. Viszont Szabó Karcsiék még ekkorra sem érkeztek meg, de nem is tudtunk róluk semmit. Azt sem, hogy meddig mentek és hol vannak. Kezdett az aggodalom eluralkodni a jelenlevőkön, de főleg a feleségén. Ugyanis egy ilyen értékes élelmiszer szállítmányt akkor ott arany áron jegyezték. A teremben egy TV készülék volt beállítva és a magyar adás folyamatosan közvetítette az eseményeket. A városban ekkor több romániai menekült élt, ők fordítottak, így első kézből értesültünk a bukaresti TV híreiből. Hát ez események tudatában kezdtünk aggódni Karcsiékért. Na, beindult a nagyüzem. Kértek két taxit a Kelet-Magyarországi Fűszért Vállalathoz alapvető élelmiszer adományért. Kicsit később három kocsit Földesre a Rákóczi Termelő Szövetkezethez, ők friss export tojást, szárasztésztát, élelmiszert adományoztak. Ebben a fuvarban vettem részt én is. A Borsodi Sörgyár helyi üzemvezetője, Balázs József tizenkétezer üveg Gyöngy kólát ajánlott fel. Ezután már követni sem tudtam ki, hova, miért megy.

Azt még tudtam, hogy a kólát két IFA teherautóra, a Bokor Sándor és a biharkeresztesi Mészáros József kocsijára rakták rekeszek nélkül. Úgy nézett ki a sok üveg sorba rakva mint egy lőszer szállítmány. Úgy dél körül minden maszek színig rakva tért vissza a központhoz, de ekkorra már nem volt hova lerakodni. Teljesen megtelt a terem. Tanácskoztunk. Az a döntés született, hogy a délutáni órákban egy konvoj elindul Váradra. Fel is készültünk az indulásra, de a hírek egyre hevesebb harcokról és veszélyes állapotokról tudósítottak. Karcsiék még ekkorra sem jöttek meg. A kis csapaton rejtett idegesség kezdett eluralkodni. A felesége a TV előtt ülve tördelte a kezét. Próbáltuk vigasztalni, de hát azt sem tudtuk mivel. Ezt tetézte az indulás előtti gyomorideg rajtam is, és a többiekén is. Azt még nem tudtuk csak sejtettük, hogy mi vár ránk. Már kezdett sötétedni, Karcsiék még sehol. Már nem emlékszem, hogy ki, de valaki a szervezők közül azt javasolta, hogy ma már senki ne induljon. Megvárjuk az események alakulását és ha megjönnek Szabóék

akkor holnap reggel hétkor elindítanak egy nagy konvojt. Így aztán ebben maradtunk. A megrakott autókat beparkoltuk a Fűszért telepre biztonsági őrizet alá és visszamentünk a központba. Ekkor már teljesen besötétedett.

Jaj, el ne felejtsem, napközben a rendőrségi autó járta a várost, és a hangos bemondóján Rácz Gábor nyomozó-rendőrőrnagy értesítette a lakosságot a rendkívüli véradás lehetőségéről. Szerintem azóta sem történt meg, hogy annyi ember akart ezzel is segíteni, hogy nem volt a kórház véradójában annyi vértároló, hogy mindenkinek jusson. Na, ahogy várakoztunk egyszer csak óriási üdvrivalgás, csatazaj, el sem tudtuk képzelni mi történt. Megjöttek az elveszettek! Haza tértek Karcsiék még-hozzá épen egészségesen! Mindenki megkönnyebbült és nagyon örültünk nekik. Aztán kezdetét vette a beszámoló. Egészen Kolozsvárig mentek és végigélték, látták ami azóta már történelem. Hát amit elmesélt, annak a fele is elég lett volna ahhoz, hogy kitörjön rajtunk a harctéri idegesség. Holnap reggel indulunk. Ezután hazamentem és pihenni tértem. De az eszem mindig azon járt, milyen utunk lesz, hova megyünk, mekkora szerencsével. Nagy nehezen elaludtam.

1989. december 24-e. Öt órakor keltem és hat órára mentem a kocsiórt. Ott találkoztam a többiekkel és melegítettük a motort. Enyhén hideg volt a reggel, olyan mínusz egy-két fokkal, és egy kis dérrrel. Mindenkinek látszott az arcán valami rejtett izgalom, bár próbáltuk leplezni. Valaki fölvetette, hogy vinni kellene tartalék üzemanyagot, mert nem tudjuk meddig megyünk, és kapunk-e egyáltalán Romániában benzint. Ezt mindenki jó ötletnek tartotta és a közeli kútnál színig tankoltunk és tartalékot is vettünk. Természetesen mindezt a saját költségünkre. Én egy húszliteres kannát töltöttem meg, és betettem a kabinba. Ezután elindultunk a kultúrházhoz. Ott már sok autó volt besorolva és rengeteg ember.

Mi a taxisok, teherautók, IFA, ZIL, személykocsik utánfutóval, vállalkozók kisbusszal, magánszemélyek, ki mivel jött.

Összesen harminckét autó. Minden elismerés a szervezőknek, mert gondoskodtak mindenről. Vöröskeresztes zászlót és matricákat osztottak szét mindenkinek. Ezeket felraktuk a kocsikra, a matricákat pedig kiragasztottuk hátra és oldalra. Sokan szerettek volna jönni kísérőnek, így aztán az a spontán döntés

született, hogy minden gépkocsivezető mellé jöhet egy utas. Mindenkinék, aki utazik, felírták a nevét és a fontosabb adatait, hogy véletlenül se forduljon elő az, hogy nem tudnak valakiről. Jöttek volna fiatalok srácok, kalandvágyból, de a szervezők nem engedték. Azt hiszem sejtették, hogy mire vállalkozunk. Mindenki kivétel nélkül bőségesen kapott egy napi hideg élelmet. Sok autón volt CB rádió és úgy állítottuk össze az oszlopmenetet, hogy minden második-harmadik kocsi CB-s legyen. Így volt a legcélszerűbb mert követni lehetett a konvojban minden jármű mozgását. Mint később kiderült, nagyon is hasznos volt. Ekkor befutott a Debreceni Sütőipari Vállalat teherautója, egy Robur típusú kocsi. Öt tonna éjszakai sütésű friss kenyeret hozott. Már kerestük a helyét, hogy hova állítsuk, de az autó vezetője mondta, hogy nem jöhet. Át kellene rakodni. De hát minden jármű úgy meg volt rakva, hogy sehova nem fért. Nekem Zuk kisteherautóm volt és tizenegy mázsa tojás és szárasztészta volt a rakományom.

Szóltam, hogy három-négy mázsa kenyeret még át tudok venni, ha ez segít. Át is rakodtam úgy három mázsányit, de a többiekre semmi nem fért. Ráadásul hármasával be volt dobózolva. Nem volt mit tenni, nekik is jönni kellett. A szervezők telefonon kérték a vállalat hozzájárulását és ők a beleegyezésüket adták. Hét óra előtt tíz perccel aztán gépkocsiba ültünk, rövidke készülődés után minden rendben lévén, hétkor elindultunk. Ekkorra már nagyon sokan voltak, és ujjongástól, integetéstől kísérve a határ felé vettük utunkat. A városon keresztülhaladva az utca emberei is mosolyogva integettek és kívántak jó utat.

Már a nap is felkelt és verőfényes szép időben elhagytuk Berettyóújfalut. A felvezető autót Berényi Jenő, a Városi Tanács gépkocsivezetője vezette, így ő volt a csapat vezére. Én az ötödik kocsi voltam a sorban, utánam pedig a sógorom, Kártik József, aki szintén taxis, egy Barkas teherautóval. Az utasom pedig a másik sógorom, Máté József, a Fűszért dolgozója volt. Velünk tartott Izsó Dániel is, aki szintén taxis. Ő a kultúrházzal szemben lakott egy négyemeletes lakótelepi házban. Neki az épület tetején egy stabil, nagy teljesítményű CB rádió antenna volt telepítve. Ezért az ő felesége tartott velünk rádióügyeletet. Kapcsolatban is voltunk vele amíg csak hallani lehetett az adásokat. Innen tudták a központban, hogy tovább mentünk Nagyváradról.

Különösebb esemény nélkül elértük a határátkelőt. Egy kis megbeszélés után, amiben a magyar határőrök segítettek, szokatlanul korrekt román határőrizeti és vám eljárás következett.

Az útlevelebe épphogy csak belepillantott, a vámos pedig megkérdezett mindenkit, hogy mit szállít és egy füzetbe felírta. Az egész nem tartott húsz percig! Ez idő előtt akik átkeltek a határon, sokan tudják, hogy a román vámosok direkt lassítása miatt órákat kellett várni az átlépésre. Ezért lepett meg bennünket a mostani eljárás. Mielőtt tovább indultunk volna kiderült, hogy az egyik utasnak lejárt az útlevele és legnagyobb sajnálatunkra nem jöhetett velünk. Így aztán eggyel kevesebben átléptük a magyar-román határt és elindultunk Nagyvárád irányába.

Romániában

A határátkelőt elhagyva szabályos oszlopmenetben érkeztünk meg Nagyvárád szélére, különösebb kaland nélkül. Az már ott azonnal feltűnt azoknak akik a közelmúltban jártak Váradon, hogy a város szélén levő gyártelep tetejéről hiányzik Ceaușescu igen nagyméretű arcképe. Látszott a tartó csonkon, hogy egyszerűen leszakították onnan. Ahogy haladtunk be a városba a „Decebalon” – ez egy négysávos sugárút közepén villamos sínekkel – végig fegyveres katonák álltak páncélozott járműveikkel. Ekkor kezdett először kitörni rajtunk a harctéri idegesség. Megkukult az egész csapat. Teljes lett a rádiócsend. Igaz, megbeszéltük, hogy csak indokolt esetben használjuk a CB-t, mert állítólag a szekuritáте lehallgatja. Pedig ekkor már Sokol rádiójuk sem volt. Ezt idáig nem nagyon tartotta be senki, most már igen. Lassan-lassan araszoltunk be a központba mikor megállítottak. Mindenki nyújtogatta a nyakát, próbáltuk kideríteni, hogy mi van, mi történt, miért állunk. A szomszédos kocsiból egymást kérdegettük. Egy kis nyugtalansági hullám söpört végig a konvojon. Néhány perc várakozás után újra elindultunk. Jenő hangja reccsent bele a rádióba a felvezető kocsiból. Kaptunk egy kis ellenőrzést és figyelmeztettek, hogy legyünk óvatosak, mert a repülőtéren egész éjszaka kemény harcok dúltak, és még mindig veszélyes a helyzet. Hú de jó! Ha eddig még nem volt gyomorideg bennünk. Azt is közölték, hogy Váradról nincs semmi lehetőség a tovább szállításra és vigyük mi legalább Kolozsvárig. (...)

Csepp a tengerben . . .

Egy kis bihari falu, Mezőbikács
múltszázadi hősei és áldozatai

A huszadik század két világháborúja nemcsak hatalmas anyagi és embervesztéssel járt, hanem gyökeresen megváltoztatta az addigi állami és társadalmi berendezkedést is.

Mezőbikács Bihar megye délnyugati részén fekvő, román, magyar, szlovák lakosságú kis település ugyanúgy megélte és megszenvedte a nagy változások következményeit mint a többi kelet-középeurópai népesség. Az ő helyi tragédiájuk csupán egy csepp a szenvedések tengerében. Ugyanakkor tanulság és példa lehet arra, hogy a múlt megismerése békére oldhatja a gyűlölködést.

A XX. század első felének súlyos tragédiái Mezőbikácsot sem kerülték el. Először az első világháború és azt követő impériumváltás, majd a még véresebb és még pusztítóbb második világháború, utána az erőszakos eszközökkel berendezkedő új kommunista hatalom visszaélései, túlkapásai róttak elviselhetetlen terheket, okoztak mély fájdalmat az emberek lelkében. Ezek az események nemcsak feldúlták felforgatták e kis település eddigi csendes békés életét, hanem olyan megrázó következményekkel jártak, amelyek szinte mindegyik család életében tragédiához vezettek. Így lettek egyesek hőssé vagy áldozattá, akiket tragikus sorsuk tettek méltóvá arra, hogy ne feledjük el őket.

A kegyeletos megemlékezés ügyét felkarolta Monsignor Fodor József, Nagyvárad egyházmegye vikáriusa, dr. Takács Mihály főorvos, a falu szülöttje, az egyik hős – ártatlan áldozat – fia, Horber Pál gyógyszerész, akinek családja, rokonsága élte át ezt és más hasonló szenvedést és nem utolsósorban Páll Zoltán aki a helybeli nagycsaládos tanító gyermekeként élte meg a tragikus eseményeket. Az ők felkérésére és támogatásukkal írtam meg *Mezőbikácsi hősök és áldozatok a 20. század első felének tragikus sodrában* című könyvecskémet, melynek előszavát Fodor József

vikárius úr, zárszavát Horber Pál jegyezte. A könyv 2005 nyarán jelent meg, s ettől kezdve a két évforduló napján azaz az 1944 szeptember 27-i sortűz és a két világháború és az 1949 augusztus 2-i parasztzendülés áldozatainak lelki üdvéért emlékező szentmisét celebrált a vikárius úr a nagyvárad püspöki székesegyházban.

A továbbiakban röviden felidézzük a két tragikus eseményt.

Az 1944. szeptember 27-i sortűz áldozatai

A második világháborúnak nemcsak katonahősei, hanem sok civil áldozata is volt. Az ő értelmetlen haláluk még fájdalmasabb mint a harc-tereken küzdő katonáké. A legfájdalmasabb azoknak a halála, akiket a háború zűrzavarát kihasználva egyes személyek, csoportok, sőt a zsidók esetében maga az államhatalom fajgyűlöletből, sovinizmustól vezettetve követett, követtettek el mészárlást a polgári lakosság körében.

Hasonló esetre került sor a fent említett napon, amikor a háború végső szakaszába ezen a vidéken is folytak harcok. Mezőbikácson öt ártatlan civil lett a sortűz áldozata. Az előre nyomuló román hadsereg katonái és az őket kísérő katonai ruhába bújt önkéntesek a környékbeli falvakból előzőnlőtték Mezőbikácsot. A felszabadítók között volt egy bikácsi román, aki a bécsi döntés után menekült el a faluból s állítólag egy 80 személyt megjelölő listával érkezett, akiket szerinte meg kell büntetni a magyar uralom alatti tevékenységükért.

Végül csak öt személyt gyűjtöttek be, köztük a falu bíróját Takács Mihályt, aki közismerten rendkívül igazságos és toleráns volt mindenkivel és a falu érdekét szolgálta, de a többieknek sem volt semmi felróható vétke. Sőt a falu cigány zenészenek azért kellett meghalnia mert a falun átvonuló magyar katonákat zeneszóval köszöntötte.

Az 1949. augusztus 2-i parasztzendülés áldozatai

Az 1949-es év szomorú fordulópont a romániai falvak életében.

Akkor kezdődött meg társadalmunk egyik legfontosabb alapelemének, a hagyományörző falusi életközösségeknek szándékos és tudatos szétverése, a falusi elitnek, a kulákoknak bélyegzett, szorgalmas, törekvő, hozzáértő gazdáknak a likvidálása és a szovjet típusú kollektivizálás megvalósítása.

1949. március 3–5. között a Román Munkáspárt Központi Bizottsága határozatban dönti el *a mezőgazdaság szocialista átalakítását és megszabja a párt feladatait a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének megvalósításáért vívott harcban*. Nem sokkal ezután a kommunista rendszer magas beszolgáltatási hányadot rótt ki a földművesekre s kötelezte a gazdákat, hogy a cséplést a kijelölt szérűn végezzék ahol a termés 80%-át be kellett szolgáltatni az államnak. A cséplőmunkásoknak pedig az addig természetben adott munkadíját a jóval alulértékelt árban, pénzben fizették ki. Ez a döntés robbantotta ki Bikácson a cséplőmunkások lázadását, akik követelték továbbra is természetben (gabonában) kapják munkabérüket. De nem csupán Bikácson, hanem Bihar megyében mintegy 50 helységben törtek ki különböző formájú és jellegű rendszerellenes mozgalmak 1949. június 23. és augusztus 5. között. A mozgalmak ellen az állambiztonság fegyveres testülete a Securitate rendkívül keményen lépett fel, majd 1949. augusztus 12-én, miután az egész megyében sikeresen helyreállították *a rendet* egy tájékoztató tanulmányt készítettek feletteseik számára *A Bihar és Arad megyei kulákok ellenforradalmi akciói* címmel.

Ez a jelentés Bikácsról így szólt: „Itt megállapítottam hogy a parasztokat Susman Vasile kulák uszította, valamint Blaga Dumitru és Ruje Gheorghe”. Magát az eseményt igen szűkszavúan írják le: „A Bihar megyei Bikács községben a cséplőgépnél dolgozó parasztok kijelentették, hogy amíg követelésüket nem teljesítik, nem kezdik el a munkát, s halállal fenyegették meg a Mezőgazdasági Alkalmazottak Szakszervezetének elnökét, aki emiatt elmenekült a községből. Ugyanebben a községben augusztus 2-án a volt imrédista Ivan Gheorghe (Iványi György) római katolikus plébános (kivégezve) által felbujtott 500 paraszt és a félrevert harangok által a szomszédos községből Jánosdáról jött

150 paraszttal együtt körbefogták az Ideiglenes Bizottságot és azt kiabálták »nincs jogotok beavatkozni dolgainkba a cséplőgépnél. Életünkkel védjük meg a búzát, hogy ne vigyék el a községből«. A huligánok megverték a járási Ideiglenes Bizottság elnökét, aki kórházba került. A Securitate egységei behatoltak a községbe és helyreállították a rendet. A kulák akció vezetői a következők voltak: Turcut Petru manista kulák 20 hold földdel (kivégezve), Bucuco Stefan (Bucskó István) középparaszttal (kivégezve), Cuzman Francisc (Kuzsma Ferenc) középparaszttal (eltűnt), Efantecon Francisc (Stefánkó Ferenc) eltűnt.»

Ez tehát a korabeli hivatalos változata a mezőbikácsi eseményeknek. Ez annyira hiteles és megbízható, hogy még a felbujtóknak kinevezett áldozatok nevét sem írja le helyesen. Három személy halálát, meggyilkolását elintézi azzal a sommás megállapítással, hogy *kivégezve*. Ennyit jelentett számukra a sokat hangoztatott szólam: *legfőbb érték az ember*, s ez volt a *szocialista törvényesség*. Ráadásul az eseményt egyszerűen *kulák* akciónak aposztrofálták, holott éppen a legszegényebbek indították el, a plébánosnak semmi része nem volt a mozgalomban, s a *vezetőknek* megnevezettek között csupán egy módosabb személy volt, s az is csupán 20 hold földet birtokolt.

A jó hét év elteltével indult mozgalom a bikácsi áldozatok és hősök emlékének méltó megörökítésére 2012. augusztus 2-án teljesedett ki, amikor Páll Zoltán és családja anyagi támogatásából a templom és a parókia közötti területen felavattuk ünnepélyes keretek között az új emlékművet, amelyen valamennyi áldozat és hős neve szerepel. Az emlékmű felavatásán a falu lakóin kívül számos külföldre szakadt egykori bikácsi is részt vett. A mártírhaltált halt Iványi György szülőhelyéről Gyomaendrődről nagyszámú küldöttség érkezett a polgármester és a plébános úr vezetésével. Az emlékező szentmisét dr. Fügedy Antal mezőbikácsi plébános, Iványi László gyomaendrődi plébános és a Nagyváradi Székesegyház segédlelkésze, Mahajduda János celebrálta. Így valósult meg az a kívánság, amely szerény könyvecském hátsó borítóján olvasható: *„amikor annak eljön az ideje, a falu népének közösen kell megemlékeznie, s emlékművet állíttatnia a helység központjában, ahol évenként leróhatják kegyeletüket, ahogy ezt teszik megyénk majd minden településé”.*

Tordán hirdették ki 1568-ban először a világon, a lelkiismereti-
és vallásszabadságot

2013. január 22. A Himnusz születésének napjára emlékezve Sződemeteren,
Kölcsy Ferenc szülőfalujában. Igét hirdet Főtiszteletű Csúry István püspök

A sződemeteri református templom, előtérben Kőlcsey Ferenc szobra

A kisszántói néptáncsoport

Útban Torda felé, az örvéni református templom